

6.

ÜLIÕPILASLEHT

HÕIMUNUMBER

MCMXXV

SISU:

H. MOORA: MEIE HÕIMUTÖÖ TEGELIKUST SISUST JA PYYDEIST.

A. A.: YLIÕPILASTE YLESANDED HÕIMUTÖÖS.

VILHO HELANEN: HÕIMUKÜSIMUSEST PRAEGUSES SOOME YLIÕPILASELUS

T. VAAS: HÕIMUKÜSIMUS JA TURANISM.

W. ERNITS: EESTI-INGERI EESTI-SOOME KULTUURSÜNTEESI KATSELAVANA

EINO PARIKKA: HELSINGI AKADEEMILINE HÕIMUKLUBI.

SUVEKOHTADE VAHETUS.

AK. HÕIMUKLUBI TEGEVUSEST.

1. MAI NIMEDE-EESTISTAMISEST.

A. A.: FENNO-UGRIA.

M. L.: EESTI NOVELLIVALIK SOOME KEELES.

PÄEVASÜNDMUSEID.

AKADEEMILINE KROONIKA.

HIND 25 MARKA.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄ'ALEKANDJA

Meie hõimutöö tegelikust sisust ja pyydeist.

Hõimutöö ja selle tarve on praegu nii hästi meie yliõpilaskonnas kui seltskonnaski põhimõtteliselt tunnustet, kuid selle tegelikest ylesandeist ja võimalusist saadakse väga mitmet moodi aru nagu teised sellele, vähemalt selle praegusel kujul koguni teatud vaenulikkusega tulevad vastu. Kuigi siin lehes hõimutööst juba nii palju on kõneldud, et mitmelt poolt on hakat selle yle hädaldama, lubatagu seepärast siiski veel mõned read selgituseks, kuidas meie Akad. Hõimuklubi ringkonnas seda mõistetakse.

Kõigepäält rõhutetagu: hõimutöö, s. o. soomesugu rahvaste teineteisele tutvustamine ja lähendamine ei ole mitte üks ja sama töö kõigi meie rahvaste vahel, nagu seda näit. meie ja soomegi vanemad hõimutegelased näikse mõistvat, vaid see on erisugune ja selle ylesanded on isesugused eri rahvaste vastu. Meie koostöö ylesanded ja lähenemise võimalused ungarlastega on teistsugused kui näit. liivlastega, teistsugused kui soomlastega, sest nende rahvaste hariduslik järg, maadeteaduslik kaugus jne., enne kõike aga meist võõrdumise aste on väga suurel määral lahkuminevad. Kui meie töö endale säeb samad ylesanded kõigi meie sugurahvaste vastu, mis osalt meist ajajooksul eemaldund sama kaugele nagu ykskõik missugune võõras rahvas, siis on selle tagajärjed sama väikesed või pikemadki kui meie ja mõne hoopis võõra rahva lähendamistöö tagajärjed. Olgugi põhimõtteliselt hää, on seepärast tegelikult siiski viga ja asjatu vaevanägemine n. n. soome-ugri hariduskongressid, kus pyyatakse samade abinõudega, samal määral ja täiesti* paralleelselt saavutada lähenemist meie ja meist hoopis võõrdund ungarlaste ning meie ja meile teisist rahvaist kultuuriliselt kõige lähemal seisvate soomlaste kultuuride vahel. Selles on põhjus, miks need kongressid peaaegu ainult paraadiks on jäänd ja äärmi-

selt vähe annud tagajärgi. Oleks seevastu peetud eraldi eesti kongresse soomlastega, eraldi soomlaste ja ungarlastega, oleks tegelikud saavutused meile ja soomlasile kahtlemata olnud palju suuremad. Samuti põhimõtteliselt õige, tegeligt aga kaugeltki mitte õnnelik on yhise soome-ugri ajakirja „Fenno-Ugria“ väljaandmine. Sellegi tutvustamise tagajärjed, kui see peab kinni mainit kongresside ylesandeist, saavad eestlaste ja soomlaste vahel olema sama suured, nagu eestlaste ja tšekko-slovakkide, eestlaste ja itaallaste või tyrklaste või mõne muu Lõuna-Euroopa rahva vahelised lähenemispyyded, s. o. ajakiri jõuab meile tutvustada Soomet vähem kui meie oma lähedat naabrit iseenesest tunneine igapäevastest kokkupuutumisest, ajalehtede sõnumeist jne. Lyhidalt: hõimutööd ärju võetagu, nagu seda teevad mitmed vanemad tegelased, „haledalt ja armsalt“ — ainult kurtes saatuse yle, mis meie soo laiali paisanud, vaid arvestetagu reaalsete võimalustega, mis olemas iga kahe hõimrahva läbikäimises isekeskis ja säetagu sellekohaselt yles reaalsed kavad eraldi meie rahva iga teise hõimrahvaga lähendamiseks ja teostetagu neid nii palju eraldi kui ylesanded on lahkuminevad. Ilma et käesoleva kirjutuse piirides oleks võimalik yksikasjadeni ulatuvalt loetella ja põhjendada eesti hõimutöö ylesandeid iga teise sugulasrahva suhtes, öeldagu neist siiski mõni sõna.

Ungarlased on meie kaugeimad hõimlased, nad on eemaldund meist peagu igapidi kaugemale kui meile lähedal asuvad võõrad rahvad. Meie lähenemisvõimalused on võrdlemisi väga piirat ja põhjenevad enamalt jaolt ainult n. yt. hõimutundel — sel tundel, et see rahvas on, vastandina teisile meid piiravaile rahvaile, siiski samast soost, kust meiegi, et selle rahva saavutused on osalt meie rahva loodud. Aga pääle selle tunde on meie koostööl vaevalt veel muid aluseid ja sellest, kui

tugevaks ja elavaks seda tunnet veel suudetakse tõsta, oleneb, kui palju meie veel suudame teineteisele läheneda. On asjatu liig kõrgelt pyyda hinnata meie lähenemisvõimalusi ja sellekohaseid ylesandeid liig tsentraalsele kohale asetada meie tõde — seda võivad teha ainult naiivid ja liig suur jõukululus oleks siin kahtlemata jõuraiskamine. Tegelikult väärtusega eesti-ungari hõimutöös on ainult vastastikune tutvustamine loengute, kirjanduse, tõlkekirjanduse abil teineteise maaga, ajaloo, kirjanduse, kunsti, majandusega — yldse saavutustega kultuurilisel alal. Aga see kõik ei tohi nõuda liig palju jõudu, ei tohi muutuda mängimiseks, vaid peetagu ikka silmas, kui palju sellest on kasu, vastasel korral on õigem vastavast aega ja jõudu kulutada teiste kultuuridega tutvumiseks, kust otsekohe kasu saadakse: skandinaavia, inglise, prantsuse.

Liivlased on teine vennasrahvas, kellest meie hõimutööga yhenduses eriti viimasel ajal on palju kõneldud. See on pisike kalurrahvakild, lihtne mererahvas, mis ainult niisugusena võib teatud piirides areneda, kel aga ei saa olla peaaegu mingisugust kõrgemat kultuuri. Meie ja meie hõimu seisukohalt on tähtis, et need kalurid säilitaksid oma keele ja edeneksid selle kõrval majanduslikult ja hariduslikult. Oleks seepärast tarvis neile anda emakeelne rahvakooliõpetaja, kes muudki haridustööd nende seas võiks edendada. Oleks tarvis anda neile teatud abi, et nad suudaksid ja oskaksid oma majandust ja kodust elu korraldada — raha ja mingi rahvaylikooli kursuste näol. Ja seda peame tegema enne kõike meie, eestlased, kes igapäidi liivlasile kõige lähem vennasrahvas. — Yksikuile liivlasile kõrgema hariduse võimaldamine, et „liivlased saaksid ka oma Koidula ja Miina Hermannid“, nagu liivlaste kontsertreisi puhul kirjuteti meie ajalehis, ei tooks liivlasile rahvana vahet mingit kasu — kisuks ainult kodukohast lahti paar jõudu, kellest sääli nii puudus ja, kuna Koidulad ja Hermannid pole ju teha, oleks seega ainult vara ja vaev asjatult kulutat.

Soomed on olnud meie hõimutöö kesksemas kohas ja jääb sinna loomulikult. Soomlased on meie lähimad hõimlased, kes saand kultuur-rahvaks ja moodustand meie otsekohehes naabruses iseiseiva riigi. Meid, eestlasi ja soomlasi, sunnivad koos töötama mitte enam ainult ideaalsed motiivid, nagu eelmiste hõimlaste suhtes pidime konstateerima, vaid reaalsed põhjused. Meie, kaks keeleliselt ja hariduslikult võrdlemisi väga lähedalseisvat rahvast, oleme keset suurt indo-eurooplaste merd 2 ainukest vaba lääne-soome saarekest, oleme ainsad omal ajal suurte soome hõimude pärandajad, meist ja esialgu ainult meist oleneb, kui palju soomesoo nimi ja kultuur suudab saada tuntuks maailmas. Et oleme ainukesed oma soo edustajad, et aga mõlemad päälegi oleme väikesed rahvad, siis peame paratamata hoiduma kokku — see tohiks olla igayhele selge. Õnneks soodustavad seda

koostööd väga mitmed yhised huvid päale kultuuriliste, enne kõike yhine julgeoleku kaitse. Siiski on meie lähenemisel väga suuri takistusi, mis olenevad pikast ajast, mil oleme eland lahus ja päälegi eri kultuuride piirkonnas — soome skandinaavia, meie saksa ja osalt vene hariduse mõju all. See aastasadade ehitet vahemyyr nõuab kauakestvat sihikindlat hõimutööd, enne kui see meie koostööd enam ei takista. Siin pole tarvis ylesandeid soome suhtes ja vastupidi yksikasjades loetella, sest seda on tehtud mujal (vt. A. A. kirjutus käesolevas numbris, ja A. Anni kirjutus teoses „Soomed maa, rahvas ja kultuur“ lhk 178 ja I. Ungari-Soomed-Eesti yliõpilaspäeva otsused „Yliõpilasleht“ 1925. nr. 2). Kuid just Eesti-Soomed lähendamistöö ja eriti A. Anni kirjutused sellest on väga mitmelt poolt vääriti mõistet ja osalt pahatahtlikult seletet. Kuigi peab mõõnma, et A. Anni kirjutused on olnud teatud määral meeolulist laadi, kus igat lauset mitte ei saa võtta nagu mõnes teaduslikus väitekirjas, ei tohiks kõik väärkäsitused ometi johtuda ainult sellest, vaid siin on olnud tegemist osalt teadmatuse ja naiivsusegagi.

Arvustajad ja kallalekippujad on nimelt meie hõimutegelasi kahtlustand osalt mitterahvuslikkuses, rahvusliku teadvuse nõrkuses, nagu oleks nende usk meie rahva jõusse liig väike ja nagu tahaksid nad seepärast meie rahvast n. yt. ära myya soomlasile, keda jälle yleliia ylistetavat (yks arvustaja võrdles siin lehes kord Annit ses mõttes isegi balti parunitega!); teised arvustajad on jälle meie hõimutööle ette heitnud kitsust, nagu eitaks see meie hariduse kokkupuutumist teiste kultuuridega päale soome.

Need arvamised ja kahtlustused on algusest lõpuni väär. Meil pole keegi Eesti ja Soomed lähendamiseks töötand sel põhjusel, et ta Eestit oleks pidand lootuseta nõrgaks ja Soomet seevastu igas asjas omast kodumaast paremaks, meile pole kunagi tulnud mõttesse Eestit n. yt. soomestada, nagu mõni on kartnud. Hõimutöö on alati olnud vastastikune töö, seda on tehtud mõlema pool yhtlasi, selle püue on olnud Eestit ja Soomet yhtlasi teineteisele lähendada, sest meie tarvitseme mõlemad teineteist, ega ainult Eesti Soomet. Eesti on saand ja saab edespidiigi toime ilma Soometa, kuid on kindel, et meile mõlemale annab väga palju jõudu teise abi ja toetus. Hõimutöö pole kunagi eitand meie haridusmaailma läbikäimise ja kokkupuutumise tarvet teiste, mitte-soomesugu rahvaste kultuuridega, seda võiksid soovida ainult mõned hiinlased. Sest on kindel, et meie kõiki tarvitikke n. yt. hariduslikke sisseveoaineid ei saa Soomest, nagu me neid ei saa ainuyksi ykskõik kust maast¹⁾. Hõimutöö läheb välja ainult sellest

1) Tuleb tõsiselt kahjatseda, et meie kokkupuutumine teiste harit maadega on nii vähene. Olgugi et meil on eriline prantsusinstituut ylikooli juures, ei ole see teind midagi mainitavat meie tutvustamiseks vastava maa kultuureluga. Samuti elame peaaegu täielikus eralduses teist välissharidusist, ainult Šaksa kaasa arvamata.

loomulikust arvamisest, et meie rahvuslikule arengule on tarvilik, et meie läbikäimine oma lähedase sugulusrahvaga oleks esimesel kohal meie välissuhete reas. Sama arvame Soomele tarvilikuks. Kui palju meile sellest on juba olnud kasu, on näidand A. Anni meie klubi toimetet albumis „Soome maa, rahvas ja kultuur“ lhk. 164 j. j. Et meie senine võrdlemisi juhuslik läbikäimine Soomega on annud nii suurt vilja meie hariduslikus ja majanduslikus elus, näitab, kui tarvilik meie koostöö on ning tõendab, et meie pyyded pole rajat illusoorsele lootusile ja et need kavakindluse juures viivad kindlasti veel suuremaile tulemusile. Kuigi seni Eesti on olnud pääasjaliselt vastuvõtja ja Soome andja pool, on see vahekord, meie edenemise kiirust arvesse võttes, juba mõne aastakymne pärast muutunud vastastikuseks. Asjaolu, et meie rahvas oma tõusu algul nii palju eeskujut on võind saada oma vennasrahvalt, on meile mõlemale suureks kasuks, oleme pysind teineteisele lähedal ja oleme seetõttu tugevamad mõlemad. Tunnistab suurest naiivsusest, kui meil mõni ylihell isamaalane meie rahvuslikku au tunneb riivat olevat, kui rõhutetakse Soome tähtsust¹⁾ meie hariduselule. Peaksime tundma just rahuldust, et me oma hõimlase Soome kaudu oleme võind midagi õppida, ega kõike pidand võõrsilt laenama, sest nyyd võime selle pääle siiski kui oma ja oma soo varanduse pääle vaadata, ega pole mõnel sakslasel võimalik end meie hariduslikuna eestkostjana esitada. Soomlasil aga eriliseks uhkustamiseks pole põhjust, sest meie koostöö nendega annab neile sama palju jõudu kui meilegi. „Meie peame tundma teineteist ja tundma o m a n a“ — selles on meie lähenemispyyete sisu. Ja nähtavasti ei olda Soomes nii naiivid, et selle vastu protesteeritakse, nagu meil. Nii peavad soomlased Kalevalat kogu maailma ees omaks ja on see yle uhked, kuigi suur osa selle aineid on saadud hõimrahvailt m. s. meilt. Hiljuti ilmud eesti rahvalaulude tõlked võeti Soomes otsekohe ja loomulikult omaks, soome heliloojad hakkasid neile looma viise jne. — keegi ei pidand neid võõraks varaks. Ja nii see peabki olema. Rahvuslik „välisuhkus“ meie ja soomlaste vahel tuleb redutseerida miinimumini, meie peame võtma teineteise saavutusi teatud määrani nagu omi.

See kõik ei tähenda, et Eesti ja Soome peaksid oma kultuurilise iseseisvuse jätma ja sulama miski sega-aineks. Meie ei ole seeläbi kaotand iseseisvust ega haava see meie rahvuslikku uhkust, et peame olema liidus Lätiga. Kuigi see ju meie poliitilist ja majanduslikku vabadust kitsendab, peame ju kandma teatud kohustusigi, ei kõnele meil keegi poliitilise ja majandusliku liidu vastu meie lõunapoolse naabrina, sest sellest saadav kasu on suurem. Samuti, nagu meile ja Soomele väikerahvastena on äärmiselt tähtsad poliitilised liitlased, on

1) Vta A. T-aa märtsikuu „Postimehes“ koguteost „Soomet“ arvustades.

meile tähtsad kultuurilised liitumised. Meid ähvardab analoogiliselt poliitilisele vallutusele suurrahvaste, eestlasi enne kõike saksa kultuuriline ylevõim ja iseseisvuse vähendamine või hävitaminegi. Ja siin on Eestil loomulik liitlane Soomes ja ymberpöördult. Yheskoos oleme meie, ainsad lääne-soome kultuurrahvad, tugevamad ja suudame endid palju kergemini maksuma panna. Ainult samasugust kultuurilist liitu, nagu seda mõistame poliitilises ja majanduslikus elus, taotleb hõimutöö, mitte meie soomestamist, või ymberpöördult. Nagu poliitilises liidus, järgnevad sellestki teatud kohustused teineteise vastu, aga see ei või kedagi haavata, sest lõplik ja just kummagi poole rahvuslikule arenemisele saadav kasu on siin mõõduandev.

Et sarnane „kultuuriline liit“ on võimalik ja tarvilik, näitab Skandinaavia väikeriikide (olguigi meist palju suuremate ja iseseisvamate rahvaste) koostöö. Olguigi et on olemas rootsi, daani ja norra kirjandus ja kultuur, hoiduvad need siiski sisemiselt ja väliselt kokku ja on sellest palju jõudu saand. Alles mõne aasta eest asuteti neis mais nyyd juba suureks ja mõjurikkaks kasvand „Norden“ yhing, mis täiel määral vastab meie hõimuarhivatsioonele, kuhu kuulub hulk riigimehi, kirjanikke, teadusmehi, ja kelle yhingu töö on saand yldise tunnustuse. Kui juba kord vanad Skandinaavia kultuurrahvad peavad oma rahvusliku tuleviku seiskohalt tarvilikuks vastastikuse lähendamistöö, kui mitu korda tarvilikum on see meile. Just Skandinaavia rahvaste taoline yhistöö ja yhistunne on olnud meie hõimutööle eesmärgiks kui on kõneld Eesti-Soome lähendamisest.

Lähendamise all ei mõtle meie mitte teineteise igas asjas ja iga hinna eest kopeerimist, vaid ainult selle võtmist, mis teisel on tõesti hääd. Oleme kaugel sellest, et me Soomet pimesi ylistaksime igas asjas. Me oskame endi paremusi Soome ees niisugusel tähtsal alalgi nagu meie riikliku ja kultuurilise elu rahvuslikus korralduses. Me näeme ja teame, et Eesti juba nyyd on eestipärasem kui Soome soomepäranne, et meil paljugi ses suhtes on juba lõpulikult selge, kus soomes veel mõnel ajal vaieldakse. Me teame ka, et see tõttu näit. hõimutöö sääl edeneb visamini — ega ole meile Soome kõigis neis ja paljuis muiski asjus sugugi eeskujuks, ennemini vastuoksa. Meie ei mõtle teineteise tundmaõppimise all mitte ainult teise nägemist paraad-ylikonnas, vaid põhjalikku tundmist kõigi häade ja halbade kylgedega. Niisugune vennasrahva olude tundmine on siiski meie hõimutöö kõige tähtsam nõue, sellele järgneb iseendast kõik muu. Siis on meie kultuuriline ja poliitilinegi koostöö soovit kujul ja määral kindel ja seega meie rahvuslik areng ja tulevik kindlustet.

On kyll kurdet, et meie töö liig vähe on annud tagajärgi, et see on liig-aeglane. Aga see peaks olema igayhele selge, et vahest, mis aastasadade keskel tekkind, ainult pikema aja jooksul võidakse yle sillutada. Et see aga tagajärgi annab

seks on siiski paljugi tõendus. Olgu kas või see, et kui meie rahva vabadus mullu 1. detsembril oli kaalul, meile Soomest mitte ainult võimsalt kaasa ei tuntud, eriti noorema põlve poolt, vaid et sääli veel samal päeval mehed ja laevad olid valmis meile appi tulema. Selle meeoleolu loomiseks, et meil on Soomes kui veel mitte vormiline, siiski osalt tegelik liitlane, nagu need, kes asja teavad, võivad tõendada, mitmeti kaasa mõjund meie hõimorganisatsioonide 5-e aastane töö. Ja teise 5-e

aasta pärast oleme kahtlemata jälle sammu kaugemal, kui meie tööd reaalsete võimaluste ja ylesannete kohaselt kavatsetakse ja juhitakse.

Hõimutöö ja enne kõike Eesti-Soome lähendamine on laiemalt ja kaugemale nähtud rahvusliku kultuuri töö. Eesti kultuur omapärasemaks iseseisvamaks, eestilisemaks, Eesti tugevamaks ja Eesti tulevik julgemaks on selle pyye.

H. Moora.

Yliõpilaste ylesandeid hõimutöös.

Kuna käesoleva „Yliõpilasl.“ muis kirjutuis isegi on tähelpanu juhiti hõimutöö yldisele tähtsusele ja yhtlasi suurele erivusele, mis selles suhtes on yhissoomelise ja yhisugrilise lähendustöö vahel, pyytakse siin eritella mõnesuguseid ligemaid ylesandeid sel alal. Alljärgnev kirjutus on katke ettekandest, mis peeti I Soome-Eesti-Ungari Yliõpilaspäeval ja mille alusel vastuvõetud resolutsiooniga selle lehe lugejad juba on võinud tutvuneda („Yl.“ nr. 2/1925).

* * *

1. Yhisugri hõimutöö alal on vaja yldist hõimumeelsuse arendamist ja äratust, nihästi akadeemilistes kui ka laiemais haritlasringides. On vaja selgitada, kuidas meie oma rahva kõige kaugema mineviku tundmine yhenduses on meie ungari ja teiste soomeugri rahvaste tundmisega, kuidas see teadmisala iseenesest pakub kaunis hää ylevaate kogu inimkonna arengust, kõige primitiivsemalt kultuuriastmelt, kus elavad, ytleme, praegugi veel vogulid, kuni 1000-aastase ajalooa suure rahvani nagu seda on ungarlased. Vaja näidata, kuidas kõigi nende rahvaste praegunegi elu pakub palju huvitavat, kuidas isegi nii kaua lahus eland, hõimudes leidub veel yhtteist yhist meiegagi, kuidas seega nende tundmine aitab ka meid suuremale enesetundmisele jne.

On vaja siis võimalust mööda ka tutvuneda lähemalt selle kultuuriga, idaugri rahvaste elu ja primitiivse kultuuriga, ungari maa, ajaloo, kirjanduse ja kunstiga. Vaja ka Ungari yle eesti keeles ja samuti Eesti yle ungari keeles välja saata mingi kokkuvõtlik tutvustusteos. Ja selle kokkuseadmise võiksid asjatundjad yliõpilased kyllaltki sooritada. Samuti selle eest võiksid nad hoolitseda, et ajakirjanduses ilmuks enam ja õigemaid teateid Ungaris ja Venemaal asuvate hõimude elust ning kultuurist.

Nagu juba endastmõistetav, võivad seda kõike hästi teha ainult need yliõpilased, kes spetsiaalselt õppind ungari keelt (mille õppimise kõrval, olgu öeldud, soomekeele õping on kerge kui

mäng). Sarnaseid spetsialiste on muidugi ka edaspidi vähe tarvis, aga neid peaks siiski olema enam kui nyud, ja seega peaks teatavat mõjutustööd tegema ka selles sihis.

Vaja on yldse, et rohkemal määral kui seni yliõpilasi leiduks, kes tegutsema hakkaksid meie varasema kultuuriloo uurimisega, kuna see pakub veelgi kaunis viljakaid töövõimalusi, mil tähtsus on ka yldteaduses, ja milline ala siiski ainult meie, soomeugrilaste eneste, harida ja uurida on jätud.

Nagu näeme piirdub Yhisugri hõimuharrastus pääasjalikult puhtteaduslikkude huvidega ja teatava yldtutvumisega, kas siis kirjanduse või miks mitte ka õppereiside näol. Pyhapäeva-aatena (mitte halvas mõttes!) saadab ja juhhib seda mingi „yhisugriline“ hõimutunne ja sõbrameelsus.

2. Nagu juba tähendat, on mitukorda tähtsam, sootu laiem ja enamnõudlikum teine hõimutöö ala: y h i s s o o m e n e, pääasjalikult Eesti ja Soome vastastikusele lähendamisele sihitud. Siin pole tegemist enam ainult ilusate unistustega ega pyhapäevapatriotismiga, siin ei piirdu yhistöö kaugeltki mitte enam ainult teadusliku alaga ja yksikute harvade kylaskäikudega. Siin on tegemist mõlema maa kõrgema rahvuskultuuri kõigi kysimustega, ja, kõigepäält, ka selle kultuuri põhja, mõlemate rahvaste poliitilisege iseseisvuse ja demokraatliku korra kaitsmisega.

Yliõpilaste hõimutöö pääylesandes, hõimumeelsuse levitamises, tuleb siis eriti suurt rõhku panna just sellele yhissoomeluse tunde levitamisele ja selle reaalse tähtsuse selgitamisele.

Ent Soome-Eesti hõimuyhtlus omab alles siis oma täie tähenduse ja kestvuse, kui on tõmmatud ka laiemad hulgad, muidugi kyll kõigepäält intelligentsi hulgad kaasa elama teise maa ja rahva eluga. Seks võivad yliõpilased palju teha, kuigi nad siin kõigepäält ise peavad jõudma sarnase yhissoome intelligentsi astmele, ise tundes mõlemate maade olusid ja ise võimalikult jälgides mõlema maa suuremaid syndmusi, mitte ainult poliitilisi vaid ka majanduse ja vaimukultuurilisi,

teise maa teaduse, rahvahariduse, kirjanduse, teatri, kunstide jne. arengut ja saavutusi, kui ka seda yldist ilmavaadet, mis tavalisti enam kui miski muu inimesi lahutab või yhendab. Ja siin ongi õieti raskeim punkt hõimlasjas: seda vennasmaalaste yldilmavaadet ei või vaadata ainult võõrana ükskõiksest, seda peab, kel see võimalik, isegi muuta katsuma oma tõekspidamiste järgi, sest on ju ometi vaja tunda oma naka vennasrahva saatust. Ja ometi — peab siiski kõigepäält nõudma ka teise vaadete ja pyydmiste mõistmist ja mõistmist nende seisukohalt. Ei tohi mõnesuguste vaateerinevuste või yksiknähtuste pärast yldotsust teha terve teise rahva kohta, teda tervena oma arvamiste vastaseks jne. lugeda. Kahe vennasrahva toonitus oleks ju vaid sõnakõlks, kui see yhtlasi kaasa ei tooks vähemalt niigipalju vendlusmeelt, et yksteise arvamis austetakse ja teatavaist erivustest hoolimata n. õ. vendadeks jäädakse. Yhissoomese hõimkonna kui nüisuguse loob ja kõigepäält see egoismipuudus ja idealism, mis ka isiklikkude huvide ja vaategi erivuste kiuste, siiski oleva yhise olemuse ja yhiste huvide eest võitleb. Ilma selle yhissoomese idealismita võib välksemgi huvide kokkupõrge kõik ilusad tunded ja plaanid purustada!

Selle vaate levitamine olgu siis samuti üks yliõpilaste ylesanne, eriti intelligentsi hulkades, kes veelgi meil väga tihti hõimuasjale kahjulikkude eelarvuste kytkes. Tuleb võimalikult laialist tutvustustööd teha nende eelarvamiste kaotuseks. Arvan, et siin eriti Soome hõimumeelsetel palju tööd on omal maal, et Eesti õieti mõistmisele ja õieti hindamisele viia. Kuid ka Eestis on vaja selgitustööd teha mitme eelarvamise ja yldistuse vastu, mis isegi meie kultuursemis ringides Soomega lähenemist takistavad. Eriti viimaseil aastail on paiguti maad võtnud mingi ylbus ja halvaks panu Soome vastu, ilma selle lähema tundmisetagi.

Laiemas hulkades, kes kõrgema kultuuri vajadusi veel nii kui nii kyllalt ei mõistaks, tuleb toonitada vähemalt S-E. lähenemise tarvidust mõlemate maade kaitsesks yhise ajaloolise vaenlase ja ähvardaja vastu. Seejuures tuleb ometi võimalikult eemale hoida sotsiaalsete huvide asjasse segamisest. Leidub ju meil yhiskonnas ikkagi kaht liiki isikuid — yhed meie ajaloolise vaenlase vaenlased, pääle muu ka tema praeguse korra pärast, ja teised, kuigi vähesed, kes selt korralt oma klassihuvidete kasu loodavad. Viimastegi juures tuleb teha selgitustööd, näidata, et rahvuskultuur ikkagi yhtlane hyve on kõigile klassidele ja vähemalt sellegi kaitsmiseks ikkagi vaja on hõimude lähenemist ja ettevaatust nende rahvusliku vaenlase vastu. Igatahes tuleb kõigiti hoida hõimlasaadet ainult yhe kihi või klassi aatena ajada või isegi teda sarnasena paista lasta. Yhissoomene asi on ju kõigi klasside yhine asi, ja sarnasena peab teda kõrgel ja puhtana hoitama.

Kõige selle selgitustöö kõrval, kas isiklikult, sellekohastes kõnedes või eriti ajakirjanduses, võiks yliõpilased kergesti teha ka muidu laiemat vennasmaa tutvustamistööd, korraldada hõimuõhtuid, ringreise kõnedega ja ettekannetega vennaskultuurist ja kirjandusest, kutsuda vahest teiseltki maalt selleks erikõnelejaid, korraldada ettekannete, pildiseeriade ja filmide vahetusi, aidata kaasa isegi suuremate teise maa kirjandus- ja kunstinäituste korraldamiseks jne.

Eriti tuleb neil, kes asjale ligemal seisavad, aja kirjandust varustada pikemate ja õigemate teadetega ja ylevaadetega teise maa kultuurelust. On ju seni meie ajakirjandus jälgind tihti ainult teise maa poliitilisi syndmusi ja neidki liig lyhidalt ja pääliskaudselt. Kuigi siin ripub palju ära toimetustest, tohiks yliõpilasingide nõudmisel ja kaastööl siiski teatav mõju olla.

On arusaadav, et sarnase töö keskuseks peab olema spetsiaalne organisatsioon, käesoleval korral Akadeemilised Hõimuklubid. Kuid ka muu yliõpilaskond ja eri org-id, Edustusega eesotsas, ei peaks seda ainult päält vaatama, vaid astuma hõimuorganisatsioonidega ses töös tihedasse kontakti. Koos tuleks korraldada suuremaid ettevõtteid, koos ka suvikohtade muretsemist vennasmaa yliõpilasile (vilistlaste juurde).

Läbikäimise elustamiseks on muidugi kõige otstarbekohasem edendada yksteise maal reisimist ja õppimist. Kui vähegi võimalik, tuleks seda ka aineliselt toetada. Nii peaks ylikooli, yliõpilaskondade, hõimuliitude ja hõimuklubide poolt yhiselt loodama mingi fond, rahastik, kust antakse välja pääle muu väikseid stipendiume yliõpilastele vennasmaale sõiduks jne.¹⁾ Ylikoolid omalt poolt peaksid asjast huvitet olema vähemalt selleks, et ette valmistada paremaid hõimukeele ja -kultuuri tundjaid õpetajaid. Yldse peaksid ylikoolid hoolitsemata selle eest, et tulevased emakeele õpetajad ei tutvuks mitte yksi vennasrahva keelega, vaid enam ka selle kultuuriga, ja et hakataks ette valmistama vahest veel erilisi hõimukeele õpetajaid keskkoolide jaoks, kelt otse nõutaks vennasmaal viibimist vähemalt yhe semestri jooksul. Praegu on ju meil keskkooles soome keel lubat 3-nda võõrkeelena, aga — ei leidu õpetajaid!

Kui vähegi arvatakse olevat seks võimalusi ja jõude, peaks korraldatama igal aastal hõimuorganisatsiooni ja yliõpilasedustuse poolt mingi laialisema eeskavaga hõimupäev, yhenduses hõimrahvaste yliõpilaskonverentsiga. Peab ju ikka meeles pidama, et suuremalt tähtis pole mingi sarnane konverents iseenesest, vaid see mõju, mis tal olgu kas kitsamais või laiema is intelligentshulkades hõimuaate levitamiseks ja hõimrahvaste yksteisega kaasaalamise võimaldamiseks.

1) Alguis sellele on juba pandud korjandusega Tartu Hõimuklubis k. a. Kalevala-õhtul.

Viiks pikale siin kõnelda kõigist neist võimalustest, mis üliõpilastele hõimutöös avanevad. Igatahes peaks olema esitetust selge, et neid võimalusi ja seega ylesandeid on palju ja need on kyllalt tähtsad, et üliõpilased peaksid nende täitmisele asuma. Selleks kohustagu neid juba igayht tema huvi oma maa, rahva ja rahvuskultuuri tuleviku vastu. Mida suurem see huvi

ja armastus, mida suurem see noor tahe oma rahva kõrgema rahvuskultuuri järgi, seda suurem peab olema ka harrastus hõimude lähenemise vastu. Sest see teadmine juhtigu igayht noort soomesoolast. Meie tarvitseme yhtteist! Meie tahame suuremat ja paremat tulevikku kui on olnud meie minevik! Ja siis: tugevad võime meie olla aga ainult yheskoos!
A. A.

Hõimküsimumusest praeguses soome üliõpilaselus.

Üliõpilaslehele kirjutand Soome „Yliõppilaslehti“ päätoimetaja Vilho Helanen.

Oleks võimatu püüda nii lühikeses kirjutuses luua ülevaadetki Soome üliõpilaste hõimuharrastusist, seks on nad nii mitmekesised ja erisugused. Mõtlengi sellepärast piirduda alamaal ainult selle mõningate joonte esitamiseaga.

Soome üliõpilaselu on ikka edasi vilgastumas. See tõusuaeg, mida võime lugeda alganuna Akadeemilise Karjala Seltsi tekkimisega, jatkub üha. Harrastused on tugevnend, nad on mitmekesis-tund. Uusi tuuli on hakand puhuma. Kuid — võib öelda — Akadeemilise Karjala Seltsi keskne seisang ei ole säält kadund, vastupidi — see on endisest veel kindlam.

See erilaadne selts — silmapilgul Soome vabadest üliõpilasuühinguist mitte ükski töökam, vaid ka liigetearvu poolest suurim — on just olnud koldeks ka neile uutele puhanguile, mis viimaseil aastail on teind elavamaks meie üliõpilaselu. Selle keskelt on väljund mõte, et üliõpilased peavad nüüd algama võimsalt asuma Soome rahva tervendamisele, selle kuristiku kaotamisele, mis 1918. aasta sündmused löid soome tööliste ja soome kodanluse vahele — mõte, mille teostamine nõuab jõudu ja valmisolekut ülemäära, kuid mille edasilükkamine ei või enam meie arvates tulla küsimussegi, kui võib saavutada suuri rahvuslikke sihte.

Tõusval soomlusuõitlusel on igatahes võimas, võiksim öelda, aktiivseim keskus sedapuhku Akadeemilises Karjala Seltsis. Päälinna vanemad Soome ringkonnad ei tahaks ehk üldse esile tuua soomlusküsimumust, seletades selle juba lahendetuks. Soome üliõpilasnoorsugu jälle väidab, et soomlusuõitlus on alles algamas ja ei ole enne lõppema, kui Soome rahvas on õppind seisma omil jalgel ja mõtlema soomliselt. Ja enne kui on lootustki sinna maale pääseda — öeldakse — peab juhtuma palju, m. s. peame tegema Soome riigi ülikooli Soome hariduse kasvatajaks. See uus äratus või, ütleksin, võitlushüüe on võetud vastu väljaspool päälinna kõige laiemais soome ringkondades rõõmuga ja sel on maal nii oma kindel tugi, et võime olla kindlad selle liikumise edus: peagi ehk saame näha millised tagajärjed on sellel soomelise Soome uuel ärkamisel.

Nende kahe suure püüde kõrval võime tähele panna kolmandat, tasakaalus nendega: see, mille mainisin päälkirjas.

Hõimküsimumus on olnud aastast aastasse Soome vabadussõja järgse üliõpilasnoorsoo südame lähedal. See on tegudeski saand seda näidata. Meie üliõpilasi oli rohkesti olnud nende kolmetuhande vabatahtliku seas, kes Narva, Valga Koiküla, Marienburgi ja Petseri väerinna võitlusis kirjutasid oma nime Eesti vabadussõja ajalukku. Neid oli ka iga Viena — Karjala ja Aunuse vabastuskatses. Pääle selle on juhtunud suuri muutusi mitte ainult, et Soome ja Vene vahel on sõlmitud rahu, vaid kõige päält sel põhjusel, et on leitud: kui tahame soome hõimküsimumust õnnelikult lahendada, peame algama otsast pääle. Hõimküsimumus on, enne kui see on midagi muud, enne kui see on isegi meil hõimude küsimus, Soome küsimus. Meie peame, enne kui veel võime mõtelda edasiminekest, avama Soome rahva silmad nägema, et tee Soome hõimu juurde on ainus õige Soome rahva tee.

Meie meelet on hõimuküsimumus kõiges omas ulatuses sama, kui küsimus Suur-Soomest, kus kõik Põhja-Euroopas veel järgiolevad Soome rahvad moodustavad enam-vähem kinnise terviku. Terviku, mis kogudes ühte Soome hõimu jõud, on küllalt võimas seisma riikidevahelisis tuulis ja tormides, ja mis samal ajal suudab luua põhja ühissoome kultuurile, et see võiks — ühteliitumisest võimsamaks ja rikkamaks saanuna — ühisesse Euroopa kultuuri tuua seda, mida võib sinna anda Soome vaim. Elades laiali ja alalises kartuses ei või Soome hõimu rahvad luua mingit suurt ja rikast kultuuri — selleks peame looma soomelise Suur-Soome.

Perspektiiv on võimas. Vahemaa meie ja sihi vahel on küll pikk — samuti. Kuid meie äratundmine on, et see tee, mis praeguse aja ja Suur-Soome teostumishetke vahel näeme, on tee mida peavad meie rahvas ja hõim käima, kui nad tahavad elada. Ja selleks tahame ohvrimeeli ja väsimatalt ehitada meie hõimu tuleviku palee alusmüüre. See töö on autöö, sest — kui alus-

müürid ei pea vastu, on asjata ehitada seinu, katusest rääkimata.

Praegusel Soome üliõpilaspõlvel on ees suurepärased ülesanded. See on neist kinni haarand kahtlemiseta ja otsustavalt. Soome passiivsuse

ja rahvusliku vähenõudlikkuse aeg on nüüd kor-raks kõigiti mööda. Ja töös, Soome rahva ja hõimu suuruse ja kultuuri hääks loodavad Soome üliõpilased saada osaks arusaamist ja tuge lõuna-poolse vennasrahva üliõpilasilt.

Hõimukysimus ja turanism.

T. Vaas.

Yhistöö ei ole eesmärgiks mitte yksi yhiskond-likus, vaid ka riikidevahelises elus. Ka siin pyy-takse liitlasi otsides, lepinguid sõlmides kaastööd saavutada, et oma tööle ning tegevusele rohkem tuge ning tagajärgi saada. Selles toimingus aga lähevad suurelt lahku väike- ja suurriigid. Kuna suurriikide ühendused ja lepingud pea alati poliit-ilis-militaristlikus sihis on teht, pyyavad väike-riikide liidud kultuurilise yhistöö poole, sest nii nagu juba väikeriigi iga liikme tegevus on vähe-malt keeleliselt piiratum kui suurrahva-riigi, nii ka väikeriigi poliitika. Väikeriigid ei või olla milita-ristlikud, kuid nad peavad olema kultuurilised, kui nad tahavad pysida. Ja selles mõttes on võib olla näit. Kreutzwald eestlastele tähtsam kui Shakes-peare inglastele.

Kui ilmasõja ja revolutsiooni pööriseest Eesti, poliitilist momenti ja tekkind soodsat rahvusvahelist konjunktuuri osavalt ära kasutada mõistes, aet visast iseseisvuse tahtest, võitjana välja tuli ja Vene kubermangust rahvusvabariigiks sai, oli loomulik, et ka tema omale liitlasi pyydis leida. Esimesed pilgud ses suunas olid sihit Soome, mis samuti oma rahvuslikku vabadust iseseisva riigina võis maitseda, sest hõimumaa ja rahvaga oldi juba ennegi sidemeid lood ja yhistööle pyytud Eesti ja Soome rahvuslikust ärkamisajast pääle. Eestil on Soomega pääle veresuguluse muidki yhiseid sihte ja võimalusi: lähedane asend, yhine kultuuriline põhi (Kalevala) ja yhised kultuurilised ylesanded, nii et juba enne oma riikide tekkimist oli kaugele-ulatavamaid soove, mis kuni Soome-Eesti unioni unelmini viisid. Nende lähedusyrituste vastu oldi Soomes vähe kylm, kuna Eesti pääle armastati vaadata mitte nagu venna, vaid kui vähem a venna pääle. Eesti edenedes ja aja möödudes aga hakkab seegi seisukord kaduma. Igatahes on Soome-Eesti koostööle kindel alus pandud ja seda eriti hoogsalt syvendet siin olnute professorite ja meil Soomes viibivate magistrите poolt.

Ka iseseisev Soome on pyydnud omale kaas-võitlejaid ja -töötajaid leida, kuigi kõikudes Balti ja Skandinaavia poliitilise orientatsiooni vahel. Ja kuigi Soome enam militaristlikus noorsoos on helli-tetav Suur-Soome, geograafiliselt laiaalalise Suur-Soome kättesaamatu kangastus, on kultuuriline hõimuliikumine tugev ja hoogne.

Sama ilmasõda, mis kaks põhjapoolset soome-ugri rahvast vabastas ja iseseisvaks tegi, muutis kolmandama, lõunapoolse, suurema, endisest uhkest ruurriigist jõuetuks väikeriigiks, eraldades temast Trianoni lepinguga $\frac{2}{3}$ maaalast ja yle 3 miljoni päriselanikke. Ungari tuli ilmasõjast õnnetuna ja kaotanuna välja. Uhkele ungarlasele on Trianon eriti rahvuslikku enesetunnet masendav. Endiseist suurriigilisist liitlasist pidi loobutama. Pilgud tulid mujale sihtida. Geograafiliselt lähedal asusid ilma-sõjas samuti kaotand Bulgari ja Türgi. Ja oleva-teks riiklisteks yksusteks olid saand hõimulised Soome ja Eesti. Neis pyyti leida kaasatundjaid, kaasamõtlejaid, kaastöölisi. Osava kombinatsiooni abil võidi neid yhte liita, yhendada kõiki yhise t u r a n i s m i idee alla. Et perspektiiv keel võimsam oleks, võeti appi ka Hiina ja Jaapan ja uus euraa-sialine liitus oll valmis: Turaan. 4 Euroopa riiki: Soome, Eesti, Ungari, Bulgari, 4 Aasia riiki: Türgi, Hiina, Korea, Jaapan plus Venes asuvad soome-ugrilased — see teeb välja 13 miljoni ruut-kilomeetrit 433 miljoni elanikuga, $\frac{1}{3}$ Euraasia rahvast ja $\frac{1}{4}$ maaalast. Niisuguse seljatagusega Selliste ylilaiade väljavaadetelega on jälle julgust tulevikule silmi vaadata ja võib uut jõudu ilma-sõjas kurnat ja masendet hinges leida. Turanismi pääasjalikud ajajad ungarlased ei ole jätnud seda aga ainult poliitiliseks aateks, vaid teda ka muilt seisukohtadelt pyydnud põhjendada, põhjendada sugulust Turanismi idee alla alistet rahvaste vahel. Selle liikumise juured ulatuvad eelsõjaaegsesse aega. Aastal 1910 asutati Budapestis Ungari ministeriaalnõuniku Paikerti eestvõttel Turaani Selts „n. n. turaani rahvaste tõu, kultuuri, ajaloo-maadeteaduse ja majandusliste suhete uurimiseks“, mis a. 1914 ymber nimetati Ungari Ida Kul-tuurtsentraaliks. Selts on tänini pidand 82 teaduslist, ettekannet ja annab 1913. a. pääle välja ajakirja „Turán“, kus kokkuvõtted saksa ja prantsuse keeli ilmuvad. Hiljem 1920. on isegi Jaapanis Tokios asutat „Jaapani Turaani Yhing“.

Sõna „turaan“ tähendab algupäraselt, vastand-likult Iraanile, maaala Pamiri ja Kaspia mere vahel ja on Paul Teleki definatsiooni järgi: kõige päält maastik, Euraasia stepivöö ning selle elanikud, yhiseist maastikust mõjutetutena yhise eluviisiga, yhesuguse hingeeluga, mis on säilund ka neil rah-

vail, kes sellest vööst on välja rännand. Robert Graggeri järgi on Turaan liikumise aluseks geograafiline ja ökoloogiline kuuluvus yhte elukonda ja ungarlaste ajalooline sugulustunne Turaani rahvastega. See on alguse saand Ungaris, tugev Türgis nõrk aga slaavistund Bulgaris. Ja prof. Stefan Csekys järgi on just Ungaris „patriootilis-teaduslikust tundeist, et ungarlus, kui läänepoolseim ja poliitiliselt teadlikuim selle ida rahvuste-perekonna liige, peab tõuliselt sugulasrahvaste sea säratama ühtekuuluvuse teadvuse“ turanismi mõte tekkinud.

See aade oli ja on jäänud poliitiliseks teaduslikult mittepõhjendatuks. Tyrklasi, bulgareid, hiinlasi ja jaapanlasi ei saa yhendada soome-ugri rahvastega. Praegune teadus eitab nende sugulust. Soome-ugrilased pole asiadid ega nende kodu Aasias otsitav. Ja kuigi põhjendada nende rahvaste ühtekuuluvust yhise stepi rahvaste hingeeluga, tyrklaste juurdevõttu sinna tyrgi laensõnade olemas oluga ungarl keeles — seisab nende yhtekuuluvus teaduslikult nõrkadel jalgadel. Niisamastugust yhtekuuluvust võiksid hispaanlased araablastega otsida. Sellepärast ei ole imestada, et Soomes ja Eestis, kui vähem poliitilisest ideest kaasakistutes „see lrikumine, tyrgi-tatari rahvaste juures panturgiliseks saanu ja jaapanlaste juures soojalt pooldetav vähe vastuvõttu on leidnud“ Dr. Stephan v. Csekey, Die finnisch-ugrischen Völker und die turanische Bewegung. Tartu 1924), sest Soomes ja Eestis ei saa neile ilusatele sõnadele vastavat sisu anda, kuna tyrklased ja bulgarid siiski liiga kaugetena tunduvad. Sellepärast ei ole ehk ka õige väide, et „need noored riigid ei või oma riikliku korraldustöö esimesis raskusis oma ala väiksuse, ja oma poliitilise kindlusetu seisukoha tõttu oma euroopalikke huviseid soojale vendlustundele ohverdada“ (Indem) Turanism oli proI. Marki kaudu Ak. Emakeele Seltsi koosolekuilt tuttav meilegi aastad tagasi, kuid ei ole suutnud poolehoidu leida muil põhjusil, kuigi meil mtite-teadlikkes ringes veel Aasiat kodus peetakse Reiman „Postimehes“, Soans „Päevalehes“). Energiisemad turanismi tutvustajad meil Eestiski on siiski olnud ungarlased nii mitmed korrad Eestis käinud ja meile tunt Eesti-Ungari lähendaja ja Kalevipoja tõlkija Dr. Aladár Bán, Tartu Ülikooli prof. Stefan v. Csekey oma kõnedega, millest nimetada ainult Dr. Beni ettekannet II Soome-Ugri hariduskongressil ja prof. Czekay kõnet 3. dets. 1924. õp. E. Seltsis (ilmund eelpool nimetat esibrosüürina) ja muul teel. Samuti on Soomes selle

aate esitajad ungarlased. Siiski on Eesti ja Soome jäänud aate vastu loiuks, ykskõikseks, piirdund vähemaulatusliku hõimuaatega, uralismi ja veel piiratuma, kuid seda tegelikuma tähtsusega yhis-soome kysimusega, kuigi ka Soome „Suur-Soome“ on turanism vähemas masstaabis, Suurrahvad, kel jõude ylemäära, võivad pillata omi jõude, nii militaristlikus oma mõjukonna laiendamise yritusis kui ka kultuurilisel alal. Väikerahvad ja -riigid, kel iga harit, intelligent indiviid kaalub, peavad säästma omi jõude igal alal ja on järeлкаалуamad iga astutava sammu kohta. Geograafiliselt ja etnoloogiliselt meile põhjamaa soome-ugrilasile kaugel-seisvad „turaani“ rahvad on ja jäävad meile võõraks ja enam-vähem suurem ja tagajärjekam yhistöö ettekujutamatuks. Ungarlaste vastuvõtlikkus aatele ja selle propageerimine on psühholoogiliselt arusaadav ja seletatav. Ungarlased, enne suurpoliitika ajajad, nyd sõjas kaotanu väikeriigi elanikud — tunnevad muutund oludes meeeloju langust ja pyyavad end lohutada, m. s. ka turanismi aate teostamise võimalusega. Kuid turanism on ja jääb ainult ilusaks, kuid kaugeks tulevikku unelmiks. See on toond aga hõimulise Ungari taas lähemale Eestile ja Soomele ja selles mõttes hää ning tervitetav meie seisukohalt, kuigi meie sellele kõigis ta avaldusis kaasa tunda ei saa. Kuid hõimuliikumine ei alga mitte utoopiliste unenägude loomisega ega militaristlikkude hyyetega, vaid peab minema seestpoolt väljapoole. Muidu aga oleme hõimutööski kui mitmeti geograafiliselt kammistet. Et me aga ka kaugel, teistsuguseis oludes viibiva Ungariaga teataval määral kultuuryhüst saame pidada ja meil teineteisele on midagi õelda, on näidand möödund hriduskongressid ja Ungari-Soome-Eesti Üliõpilaspäev. Tähtsam, tegelikuma tähtsusega aga meile ja sellega ka kogu hõimuliikumisele on esialgu oma lähemate hõimunaabritega kontakti astumine ja kultuurilise yhistöö tootlemine Soome ja Eesti vahel. Seestpoolt väljapoole — see olgu hõimutöö tee. Loomulik, et siin on Ühis-Soome lähem kui turaan. Eestkätt pööraku aga Soome oma pilgud rootsi mõju vähendamisele Soomes ja idapoolse hõimlase äratamisele ja Eesti: setude ja ingerlaste eestlusele võitmise ning liitlaste pääle ja pyytagu mõlemalt poolt vastastikusele arusaamisele ning Soome-Eesti kultuurilisele yhistööle. Need ylesanded on teostatavad, teostatavad kõige päält ja neist alakem. See tee viib soome-ugri kultuuri tõstmisele ja tunnustamisele. See on realne.

Eesti-Ingeri Eesti-Soome kultuursünteesi katselavana.

Eesti-Ingeri on rahvuskultuuriliselt üks huvitava- maist maanurkest Eestis. Juba selle rahvalik kokkuseade on Eestis olematult kirju maakohtade jaoks, linnad muidugi välja arvatud. 1922. a. algul oli

12 Eesti-Ingeri külas Naroova vallas minu ja Saamuel Sommeri kogutud andmete järäle elanikke järgmiselt: 1027 isurlast (apostlikku õiget usku varased kolonistid, Karjala hõimudest, võib olla

juba 1000 ehk rohkem aastaid Ingeris), 545 „soomlast“ (hilisemad luteriusulised kolonistid), 47 eestlast, 2 vadjalast, 1 karjalane ja 216 venelast, nende hulgas 1 venestatud leedulane ja 3 täisvenestunud soome perekonda, 16 vene naist isuri perekondades, kuna isuri naised vene perekondades on 17 (Karstalas). Isurlaste hulka kuuluvad ka 17 isuristatud poolakat Väikülas.

Etnograafilise kokkuseade kirjudusele vastab ka kultuuramõtjude mitmekesisus. Katsun järgnevas neid lühidalt kirjeldada.

1) Põline Isuri, s. o. Karjala kultuur avaldub kõige päält Isuri keeles, mida kõneldakse pääasjalikult Väikülas (483 in.), Saarkülas (142 in.), Vanakülas (173 in.), vähemusena Kalliveres (105 in.), Harrukkes (43 in.), Räkäläs (23 in.), Väike-Ropsus (22 in.), Uus-Feodormaal (18 in.), Karstalas (17 in.), Kullakülas (1 in.), pääle selle veel teadmata, kuid mitte suur arv isikuid Jõesuus, Viisinos ja Smolkas. See keel on vene keele poolt ähvardatud Saarkülas, kus 1 isurlane väitis ennast isuri keelt enam mitte oskavat, kuna aga Isuri naised seda keelt „lamba keeleks“ („mään, määt“ = lähen, lähed) nimetasid, milles ei olevat sünnis Jumalat paluda. Ka Väikülas pole lugu parem: siin oskavad küll kõik vanemad isurlased oma emakeelt, kuid kõnes on vene keel neil samavõrra saadaval, ja sennise venekeelse kooil mõjul (ka praegugi!) kõnelevad nad kodus oma lastega ainult vene keelt, nii et need alla 10 a. enam oma emakeelt ei oska. Muis külades on isuri keel ülekaalus, kuigi vene keele oskus on üldine.

Pääle isuri keele leidub veel rahvalaulusid, tantsusid, mängusid, kombeid, ühesõnaga rahvaluulet, pääasjalikult Vanakülas ja Räkäläs, Väikülas ja Saarekülas vahest kõigeviletsamad riismed. Rahvariideid (tunduvate vene laenudega!) leidub kõige enam Vanakülas, siis ka Räkäläs ja Kalliveres, jällegi ainult riismetena Väikülas ja Saarkülas.

2) „Soome“ kultuur: hästi alalhoidunud naabruskeelemurre (Kallivere 233 in., Kullankülas 134 in., Uus-Feod(o)romaal 66 in., Vanakülas 44 in., Harukkes 38 in., Raküläs (7 in.), Väike-Ropsus (13 in.). Soomekeelne kirikukultuur: soomekeelsed jutlused, kiriklik kirjandus vene ajal, emakeelne usuõpetus koolides (praegu eestikeelne, meie „isamaalaste“ armust!), Soome rahvaluule, Soome rahvariided (kumbki mitte väga rikkalik), praegu 1 soomekeelne ja 1 soome-eestikeelne haridusselts soomekeelsete raamatukogudega, teatud kokkupuude Soomega vastastikuste külaskäikude, ajakirjanduse ja kirjanduse kaudu.

3) Eesti kultuur: Üldine Alutaguse-Ingeri murdeline eesti keele oskamine: kokkupuuted Narva, Jõesuuga — tööil vabrikuis, Eesti Sisemaaga — karjas, tööil, viimasel ajal eestikeelne kool Kullankülas, Vanakülas ja Kalliveres, Eesti keel esimese võõra keelena Võiküla ja Karstala venekeelses koolis, soome-eestikeelne haridusselts Kalliveres, eestikeelsed raamatukogud koolides, eestikeelsed

pühapäevakoolid, kokkupuutumine Eesti ametkondadega ja ametnikkudega, Eesti ajakirjandus (pannakse hoolega tähele, eriti mis Ingerisse puutub). 47 eestlast (Uus-Feod(o)romaal 20 in., Saarkülas 14 in., Kullankülas 6 in., Väikülas 4 in., Kalliveres 2 in., Vanakülas 1 in.).

4) Vene kultuur: üldine venekeele oskus kõigil (sünnipäraseid venelasi 216, neist 3 perekonda täisvenestunud soomlasi), venekeelne kirik, venekeelne kool kogu Eesti-Ingeris kunni 1922. a., Võikülas veel praegugi, olgugi et venelasi ses külas kõigest 18 inimest, enne vene-, praegu poolvenekeelne vallavalitsus, vene haridusselts „Sarja“ Väikülas, isurlaste keskel, oma osa venekeelist kirjandust, mõned „Poslednija Isvestija“ tellimised, venekeelne ja kangesti venestusmeelne haritlusrühm Väikülas (preester, hulk kooliõpetajaid, isegi Isuri koolides!). Venesümpaatiaid pole märgata osalt soomlastel, vähesel määral on neid isurlastel Vanaküla ümbruskonnas, kuid hoopis tugevamini Väikülas ja Saarkülas. Endine Peterburi suvitajate, siis ka Peterburi, Jamburi ja Sise-venemaaga läbikäimise mõju on veel praegugi tuntav.

Jätan kõrvale üksikisikuis suuremal ehk vähemal määral avalduvad ehk mäletuvad Vadja, Karjala, Leedu ja Poola kultuurimõjud, kuna neil üldiselt pea mingisugust tähtsust pole.

Missugune peaks olema ratsionaalne rahvuskultuuripoliitika antud analüüsi andmetel?

Kõige päält, Vene kultuura mõjule ja venestumisele tuleb piirpanna! Tõsi küll, Vene-Eesti riigipiir lõikabki Vene mõju algallika ära, jättes ainult siinpool piiri oleva vene elemendi mõju, mida lõpulikult nullini viia võimata. Kuid igatahes tuleks kaotada vene kultuuri eesõigustatud seisukoht isurlaste jaoks venekeelse kooli ja kiriku näol! Sellega ühes likvideeruks ka venestus-kalduvuslik haritlaste rühm isurlaste keskel.

Teiseks Soome kultuura elementi tuleb igapidi soodustada. Eesti-Ingeri koolid peaksid olema ema-, s. o. soomekeelsed, vähemalt peaks neis Soome keelt keelena õpetatama, samuti ka usuõpetust soome keeles. Praegu on aga Soome keel pea täitsa eemale tõrjutud vene ja eesti keele kasuks. Pääle selle tuleb igapidi soodustada soomekeelse vabaharidustöö arendamist ja kokkupuutumisi Soomega.

Mis puutub Eesti kultuuramõjusse, siis on see iseenesest juba nii mõõdapääsmatu ja tugev, et selle maksmaaitamiseks pole sugugi vaja sõda pidada Soome mõju vastu, nagu seda mõni peab tarvilikuks. Ka pole vaja eesti keelt emakeele asemele paigutada neis koolides, kus rahvas ise tahaks soomekeelist kooli. See on ikkagi rahva tahte rikkumine ja demokraatia põhimõttest kõrvalekaldumine, päälegi hoop näkku tõsistele hõimuaate sõpradele, eriti Soomes, nagu sellest juba küllaltki on kirjutatud.

Soome ja eesti vennaskultuurad on ju nii lähedad teineteisele, et nad ei tarvitseks sugugi

teineteist eitada, vaid võiks areneda ü h e l a j a l, teineteist vastastikku täiendades, luues Soome-Eesti kultuursüntheesi, mis sisaldaks eneses mõlema vennaskultuuri paremused.

Niisuguse üliväärtusliku rahvuskultuurilise eksperimendi jaoks on Eesti-Ingeris andmed olemas — vaja neid ainult õigel teel arendada ja kokkukõlastada! Kahju ei sünni sellest kellelegi, ei Eesti riigile ega rahvale, ei ingerlastele enestele. Küll aga

võidaks sellest kogu hõimuaade Eestis ja Soomes, ja Eesti-Ingeri muutuks tõsiseks kultuursillaks, ülemineku kohaks Eesti ja Soome ja Venes asuvate ingerlaste vahel.

Seda asjadekäiku ei tohi keegi takistada oma eesti- ega vene-shovinismiga, vaid sellele peaks kaasa aitama kõik, nii hästi Eesti riik ja rahvas, eriti just eesti rahva erksam osa — eesti üliõpilaskond.

Villem Ernits.

Helsingi Akadeemiline Hõimuklubi.

Mõningaid äärjooni.

Oktoobris 1920 oli Helsingi ametnikkude ühingu maija kogunud 12 akadeemilist kodanikku nõu pidama — mil viisil saaks Soome üliõpilasnoorsoo keskel äratada tähelepanu Eesti rahva, maa ja olude vasta ja sel teel lähendada teineteisele mõlemi maade õppivat noorsugu. Läbirääkimiste tulemuseks oli otsus asutada Eesti-Soome Üliõpilasklubi. Soome ja sugukeelte tähtsam uurija, prof. Heikki Ojansuu, kes siis niiviisi juba oma professori kaudu oli lähemal klubi aateliste sihtidele, kui vast ükski teine, paluti esimeseks esimeheks ja varsti selguski, et see valik oli üks õnnelikumaist noore klubi tegevusele. Agaralt rühiti tegevusesse järgmise aasta algul, töötati põhikiri, milles tähendati klubi ülesandeks m. s. „olla ühendavaks sideks eesti ja soome üliõpilaste vahel ja luua vilgas vastastikkune mõju, mis õhutaks ja kasvataks hõimuvateid ja tutvustada mõlemi maade üliõpilasnoorsugu teineteisega ja selle maa oludega“. Klubi on seda püüdnud, korraldades koosviibimisi ja koosolekuid, mille kavad on sisaldanud ettepanekuid meie sugurahvaste ajaloost, elatusviisidest, oludest, kunstist, kultuurist, hõimurahvaste helitõid, kirjandust j. m. Keeltki on mõnikord katsutud tegelikult harjutada neil koosviibimistel, mille harilikuks tagajärjeks on aga olnud palju löbu juuresolijatele eestlasile. Tegelikku ja ülevaatlisku Eestiga tutvustamist püüdis klubi soetada omi liikmeile, korraldades kevadel 1922 õppe- ja huvimatke Tallinna ja Tartu. Sellest külaskäigust on kõigil osavõtjail kõige meeldivamad mälestused, eriti sellest soojast sõbralikkusest ja vastutulekust, millega kogenesime Eestis olles. Tartu vennasklubi vastas järgmisel aastal Helsingile.

Klubi tegevuseks oli siis esialgu „orienteerumine“ eestkätt Eesti ja eestlaste suunas. Selles sõlmitud kindlad sõprussidemed julgustasid klubi tegevuspiire laiendada kaugemategi hõimurahvasteni ja 1923. aasta algul otsustati töö sisukorda võtta kõik soomesugu rahvad. Eriti meie Venes asuvate karmisaatuseosaliste hõimveljede rahvustunde ja hariduse äratamine tehti kohustavamaks nõudmiseks. Tõsi küll, et ses suhtes Vene praeguste olude tõttu ja klubi vähese tööjõu pärast ei jõutud veel otsekohest abi anda.

Kui klubi tegevust sel määral laiendati, katsuti ka vastavalt selle nimi ümber luua — ja nii muutus Eesti-Soome Üliõpilasklubi Akadeemiliseks Hõimuklubiks.

Klubi senine tegevus on olnud eestkätt tehtud algatuste tutvustamine juhtivais ja nende tähelepanu juhtimine hõimutöö tähtsusele.

Nii on klubi osalt mõjutanud Helsingi ülikooli eestikeele lektori kutsumist, mille tagajärjena nüüd lektori kohal on magister W. Grünthal. Ja umbes kuu aega tagasi esitas klubi ühes teiste hõimutöö korraldajatega riiginõukogule

palve — asutada Helsingi ülikooli Idamere soome keelte professoru.

Möödunud suvel Tallinna kultuurkongressil tehtud otsuste täidesaatmiseks on klubi astunud järgmisi samme:

1) rahade saamiseks Soome üliõpilastele õppe- ja tutvusreiside hõlbustamiseks hõimumaile on antud palvekirju haridusministeeriumile, ülikoolile, üliõpilaskonna juhatusele ja Soome tähtsaima summade määramiseks nimetatud ülesandeks.

2) On palutud tähtsamalt koolitegelasilt arvamisi selle kohta, missugused eeldused on olemas eestikeele õpetuse elluviimiseks maakoolides. Seniajani on saadud vastus dr. G. Sarva käest.

3) Meie suuremate kirjastajatega on nõu peetud, kuidas võimaldada Eestis soome kirjanduse kättesaadavust.

4) Ülikooli ja üliõpilaskonda on palutud suuremal arvul tellida eesti ajakirju. Üliõpilaskonna ja ülikooli lugemislauas ongi kõik Eesti tähtsamad ajakirjad ja ajalehed.

Klubi enesele tuleb samuti eesti ajalehti ja ajakirju ja peale selle on kõikidele üliõpilastele tarvitada Tartu Soome-Eesti Üliõpilasklubi annetatud eestikeelne raamatukogu, mis säilib üliõpilaskonna raamatukogus.

Üheks abinõuks klubi sihtide saavutamiseks on olnud suvekohtade muretsemine eesti üliõpilastele Soomes ja vastuksa. Sellega on tahetud luua hõimuluse vaimlist sidet ja samuti tutvustada akadeemilist noorsugu „koha pääl“ hõimumaaga. Tulevalgi suvel mõeldakse korraldada samasugust vahetust.

Nagu juba alguses mainitud, tegutses prof. Ojansuu klubi esimese juhatajana ja tema teenuseks on nii mõnigi edusamm. Prof. Ojansuu lahkumisel Turusse Soome ülikooli teenistusesse, sai klubi esimeheks magister A. E. Saarimaa, kelle lahkumise järgi klubi Tartust tagasi tulnud prof. A. M. Tallgrenis sai juhataja, kes agaruse ja vaimustusega jätkab eelmiste esimeeste tööd klubi juhatuses. Klubi esotsas tegutseb juhatus järgmises koosseisus: prof. A. M. Tallgren, esimees, preilid Enäjärvi, Mustonen, Puuska ja härrad Hakulinen, Huhtinen liikmeina. Juhatus on muuseas korraldanud kord kuus klubis eeskavaga koosviibimisi. Majaemade kohust on hoolle ja meelega täitnud preilid Hellat ja Ploompuu. Olgu nimetatud veel, et klubi on sel semestril korraldanud eesti õhtuid eriosakondades. Klubi liikmete arv on umbes 90.

Ühis-Soome mõtte muutumine tõelikkuseks — see on eesmärk, kuhu meie klubi püüab. Selleks võib kuluda ja kulubki hulk aega, kuid usk sellesse eesmärki ärgu kustugu neilt kunagi!

Eino Parikka,

Helsingi Ak. Hõimuklubi a. i. sekretär.

Suvekohtade vahetus.

Eelmiste aastate eeskujul korraldavad Akadeemilised Hõimuklubid Tartus ja Helsingis ka tänava suvekohtade vahetuse Eesti ja Soome üliõpilastele. Suve vaheajal mõni aeg värskes ümbruses viibida on juba isendast tervendav, kuid koha valik võib olla veelgi kasutoovam. Nii annaks Soomes viibimine võimaluse tutvuneda meie lähima rahva elu ja oluga. See üksiku kasu küünib aga kogu meie püüete abinõuks, kasvatada Eestis Soomet ja Soomes Eestit tundjate arvu. Lühikeseajalised külaskäigud ja ekskursioonid, kui nad õnnestuvad, annavad ühede võimaluse lahkeda olla ja teistele uudsust ja mõnust nautida ning hiljem tänu tunda ja omakorda viisakad olla. Sellest on aga vähe.

Hõimuklubid püüavad aidata üliõpilastel kauem peatuda Eestis ja Soomes niisugustel tingimustel, mis tõesti võimaldavad neile vastava maa päris igapäevase elu tundmaõppimist. Samuti püüavad klubid sääljuures soodustada majanduslist külge. Üliõpilased tasuvad oma ülespidamise mingisuguse tööga: võraste keelte

õpetamine — kõneluse näol perekonna liikmetega või tundi paar päevas keele õpetamist, ka mitmesuguste vastavate tööde juures abilistena.

Et aga meie võiksime omi üliõpilasi Soome saata, on meie ülesanne eestkätt muretseda kohti Soome üliõpilastele Eestis. Selles peaksid akadeemilised ringkonnad vastu tulema. Seni ongi meil see kaunis loid olnud, näit. mineval suvel Soomes jäi kohti üle. Meie aga saime ainult kahele soomlasele kohad muretseda. Tingimised on erisugused — kes soovib ülespidamist mõnesuguse vastutulekuga tasuda, ehk on ka neid, kes tasu eest suvel mõni aeg Eestis kusagil maal perekonnas tahaks viibida.

Ka neil meie üliõpilastel on eesõigus Soome kohta saada, kes ise ühele soomlasele Eesti koha leiab. Mõelgu selle üle igaüks järgi ja püüdke leida võimalus Soome üliõpilastelegi oma kodu armsaks teha.

Lähemaid ja üksikasjalisemaid teateid saab esialgu kirjalikult Ak. Hõimuklubi juhatuselt, Ühiselumaja, Hetseli tän. 1.

Ak. Hõimuklubi tegevusest.

Klubi ülesandeks on olnud sel aastal möödunud suve Üliõpilaspäeva resolutsioonide täidesaatmine. Nende otsuste elluviimine pole aga täna ega homse töö, seetõttu jätkub sellest klubile tegevust mõnekü ajaks. Koos töötades Helsingi hõimuklubiga on korda läinud soome kirjastajalt

kingitustena saada meie Ülikooli raamatukogule mõnigi saadetis soome kirjandust. Ka on klubi oma raamatukogu suurend 60 kingitud raamatu võrra, mille eest lubatagu siin veel kord tänada Ak. Hõimuklubi Helsingis.

Tähtsaimaks ülesandeks on rahade muretsemine sti-

Liivi Haridusseltsi laulukoor Eestis viibimise puhul. × koorijuhataja prl. M. Stalte.

pendiaatide saatmiseks Soome. Klubi on mõelnud otstarbekohaseks mõnda neist üliõpilastest mõneks kuuks saata Soome, kellel soome keele algus käes ja kes endid õpetaja kutsele ette valmistavad. Sääli ei omandaks nad siis üksi soome keele, vaid tutvuneks ülevahtlikult ka maa elu ja ja kultuuriga. Neid teadmisi kasutaksid nad siis hiljem keskkoolides õpilasi soome keele ja kultuuriga tutvustades. Neist rahadest on ette nähtud ka abiandmine lühemaajalisteks ekskursioonideks. Teiste sammude kõrval selles silhis, pani klubi ühel oma koosolekul tegeliku aluse „hõimukapitalile“. Korjamiseleht kogus koosolejailt 10.000 marka.

Klubi suure osa tööaega on tarvitanud ka „Hõimuhõntu“ ja Liivi Haridusseltsi laulukoori külaskäigu korraldamine. Sellest kirjutati omal ajal ajalehtedes. Seepärast oleks nende kirjeldamine siin ainult lähima mineviku kroonikana ja seetõttu vast igav. Olgu ainult nimetatud, et mõlemid tuleb kordaläinuiks pidada ja klubi oma hõimumõtte teostamiseks on paar tegelikku sammu astunud.

Klubi omavaheline tegevus on piirunud koosolekute, mille eeskavades olid kõned hõimumaade kultuurtooteist, elust ja ajaloost. Koosolekud on olnud õige elavad ja on lõppenud pea alati tujurikka koosviibimistega.

1. mai nime-de-eestistamisest.

Hõimutunde- ja rahvusliku iseteadvusega käsi-käes käib ka nime-de-eestistamine. Nii kui üksik nimi taotleb olla teataval määral selle kandja „mina“ sümbol: seda rohkem on terve nimestik terve rahva „mina“ sümbol. Rahva omapärane nimestik osutab ka selle rahva omapärasust. Sel ajal kui meile nimesid anti, ei olnud meil veel oma kultuuri. Eesti kultuur kui niisugune hakkas arenema alles poolsada aastat hiljem. Nüüd on meie haritlasil poolsada aastat omapärast arenemiskäiku seljataga; meie ei taha, et meid nime-degi järgi peetakse sakslasteks, venelasteks või mõnest muust rahvusest, vaid tahame olla selgeilmeline iseseisev rahvas.

Saja aasta eest oli meile antav saksapäranane

nimestik eesti rahvusliku kultuuri puudumise sümboliks; loomulikult ei kõlba sama saksapäranane nimestik nüüdse omapärase eesti kultuuri sümboliks. Sellepärast oli juba ärkamise ajal nime-de-eestistamisi ja nende arv suureneb igapäev.

Viimasel ajal on nime-de-eestistamise pidupäevaks kujunenud 1. mai — eriti akadeemilises ringkonnades. Ka tänavu palub Nime-de-eestistamise toimikond kõiki nime-eestistajaid esitada enne 1. maid oma sooviavaldused ja tarvili-kud dokumendid toimikonnale Gildi tän. 8, avat. igapäev kella 2—4. 1. mail avaldatakse kõigi nime-eestistajate nimed eesti päevalehtedes.

Nime-de-eestistamise toimikond.

Kirjandus ja kunst.

Fenno Ugria.

Soomalais-ugrilainen kulttuurilehti ◇ Soome-Ugri kulttuurileht ..◇ Finn-ugor kultuuralis folyóirat. № 1.

Toimitus — Toimetus — Szerkesztőség: Matti Pesonen päätoimittajana — päätoimetaja — főszerkesztő; Rafael Engelberg toimitussihteerinä — toimetuse sekretäär — helyettes szerkesztő; T. S. Itkonen, Alfred Jotuni, Yrjö Loimaranta, Alpo Sailo, A. O. Väisänen, W. Grünthal-Ridala, Joszef Faragó, Igon Mösheg

Iseseisvund Soome-Ugri hõimude lähenemine edeneb, nähtavasti. Yhissoome koolikongress, ja Soome-Ugri kultuurikongress n. ö. ametlikumas ilmas, mis pidulikud ja suure-sõnalisem, paraadlikum, — Hõimuklubide sisemine tutvustus ja propaganda üliõpilaspiirides, üksikute poolt sooritet tõlketööd, kirjutised jne. — oldagu neist arvamisel millisel tahes, teatavat tunnistust hõimumõtte elujõust annavad nad siiski. Muidugi on ka siin, nagu peagu igal pisutki ainelisest-kaugemal oleva idee levituse alal, kergesti ja arutihti kallutud sõnakõlinalasse, ongi ju siin seks eriti soodne pind, abstraktsem ja tunnetel-põhjenevam kui vähesed teised — aga, et see siiski ainult paljas sõnakõlksutus, „hõimujoru“ ja „kodan-

luse ajaviite-ideetsemine“ oleks, on ka ikka juba liig paha-tahtlikult öeldud.

Igatahes näitab aga see mõtte elujõud yhelt ja tema sõnakõlinalaks muutumine teiselt poolt, et sel alal iseäranis vaja oleks ligemat analüütilist syvenemist, tema faktilise aluse ja selle piiride teadlikuks tegemist, nii pooldajale kui pääliskaudseile vastaseile.

Nii o ammu tarvidust tuntud ajakirja järgi, mis erilisel oleks määrat hõimrahvaste yksteisega tutvustamiseks ja lähendamiseks, selle vajaduse ja määra, ylesannete ja abinõude ligemaks eritluseks. Kui mitu korda on sest juttu olnud hõimuklubides, kui mitu korda üksikute hõimumeelsete vahel, ja mitte vist ainult viimaseil aastail! Koolinoorsoo-laste yhisskandinaaviline „Concordia“ iseseisvuse algpäevil (1919—1920) oma eesti ja soomekeeliste numbritega oli nagu nooruse julge zest selle poole — ning jäigi vaid zestina õhku. Algatus ja organiseerimine on ju iseenesest siiski veel kerge ylesanne, raskem on aastatepikkune ylalpidamine ja läbiviimine, ning seks puudusid noorsool arusaadavalt nii vaimlised kui ka, ja eriti, ainelised jõud.

II Soome-Ugri kultuurikongressi sooviavaldusele vasta-valt on nyyd Soomluse Liidu Sugurahvaste osakond ka sellele ammusele vajadusele vastu tulnud.

Nii siis on jõutud viimaks niikaugale, et väljas on esimene number uuest eriliselt hõimukysimustele määrat ajakirjast, kus esinevad kõrvu soome, eesti ja ungari keel. Ja seekord pole see enam noorte katsetus, vaid päris „pardasuude täismeeste“ oma, juba oma välimuselt solidid, (I number 80 lehekülge), ja tema toimetajad ning aktiivsed kaastöölised on juhtivad ja tuntud tegelased, koolinõunikud, ylikooli õppejõud jne.

Ometi ei taha ajakiri olla mitte eriteaduslik ega akadeemiline, vaid on määratud nähtavasti just laiemale lugejaskunnale kolme hõimumaa intelligenti hulgas, et ta, nagu sissejuhatavas artiklis mainitakse — „võimalikult laialt kõige kultuuritegevuseni ulataks“.

Nii kannabki numbrisi sisu kaunis yldist ja, tahaks kohe tähendada, natuke liigagi yldist ilmet. Hõimukysimust arutlevaid kirjutusi on ainult üks, toimetaja Matti Pesose poolt „Soome-Ugri rahvaste kultuuriyhtlus“, õige yldsõnaline ja vähe faktilisi andmeid pakkuv. Ometi oleks just selle päälkirja all oodand pisut reaalsematki eritlust, kui suur on siis lõpuks see yhtlus tõepoolest nii laialivalgund hõimlaste vahel nagu Soome-Ugri omad. Et nii Ungari, kui ka Eesti ja Soome „õigustet on endid Euroopa kultuuri ryytliks pidama“ „ida ähvardavate võimude vastu“, sest on yksi i-ka vist pisut vähe, seda ytlevad enestest ju ka mitmed muud, näit. kas või venelased, balkani rahvad, isegi sakslased jne. Kuid muidugi vist olekski ylelligne pidukõnelt (sest sellena on kirjutus S.U. kultuurkongressil esitet) nõuda yksikasjalisemat. Loodame, et ajakiri tulevikus eriti sel alal enam jõuab pakkuda, kuna õieti ju sellest ripub suurel määral kogu tema eluõigus ja elujõud sarnasel kujul. Tihti kuuldavale tulnud skeptilised ja ironilised märkused „yhisugrilise“ hõimutöö kohta võivad olla ju põhjendamata ja valedki, aga nad ei kao vähemalt skeptilises Eestis mitte enne, kui publikule yksikasjalisemalt selgeks tehtud tema alused, võimalused ja vajadus. Ainult „loomuliku vere ligitõmbusega“ võib ju mõndagi usku suggereerida ja vahel vaimustadagi, aga kestavaks huviks on ikkagi vist tarvis näidata ka veel muile faktidele. Päälegi kui seda „veri tõmbab“ suggestiooni on juba tarvitet ka ysna efemeerse turanismi õigustuseks ja, teiselt poolt, isegi Ungari suhtes on esitet kahtlusi, kas meil vähemalt sama palju yhist verd, yhist keelt ja kultuuri pole ka germaanlastega. Nende probleemide ja nende järelduste yksikasjalisem analyyis ja selgitus oleks igatahes uue ajakirja tähtsaimaid ylesandeid. Jah, mulle näib, isegi tähtsam kui yksikud populaarsed tutvustuskirjad eri hõimumaade elust, mis ju ka mujal ajakirjanduses kyllalt ruumi leiaksid.

Sel oma teisel, hõimude üksteisele tutvustamise alal, leiduvad ajakirjas artiklid J. Faragólt Jokai Mór'i ja V. Ridalalt A. Haava yle, ja Fählmanni myyt „Koiti ja Hämarik“ tõlgituna soome ja ungari keelde.

Ajakirja sisu vahelduvamaks ja populaarsemaks tegevise mõttes nähtavasti on avaldet ka koolinõunik R. Engelbergi kaks pikemat luuletust, muide, kyll kaunis kuiva ja, nagu soomlane ytleb, „tilapäist“.

Huvitavam tundub käesoleva numbrisi teine pool, täidet lyhemate teadete ja uudistega aktuaalsete hõimusuhete ja hõimutöö alalt, (muu seas, tutvume sääligemalt Soomluse Liidu praeguse tegevusega jne.). Ka on siin pikemad tutvustus-arvustused A. O. Väisäse poolt soomendit eesti

rahvalaulude kogu „Heimokannel“, E. Enäjärvi poolt soomendit eesti kylanovellide kogu „Ihmisen varjo“ ja V. Ridalast eestindit J. Aho romaani „Õpetaja proua“ üle.

Yldiselt ei saa nende ridade kirjutaja salata, et ta esialgselt numbrit kätte võttes sest nagu enam oleks lootnud kui ta sisaldab. Kuid palju lubav väline kehakus ongi ju õieti kolmekordselt suurem kui tõeline sisu, sest peagu kõik tekst esineb kõrvuti kolmes keeles. Jah, see ungari keel... antagu mulle andeks mu ketserlused, aga mulle näib ometi, et ajakiri vist elujõulisem oleks, kui ta ainult soome ja eesti keeles ilmiks. Kulu oleks kolmandiku võrra vähem, sisukus suurem, päälkirjade jne. pikkus ei tyytaks seevõrra (nyyd on nende lugemine umbes sama kui kõne kuulamine mis pärast kahes teises keeles korratatakse!), ja lugejaskond, hm, ma ei karda, et ta seepärast just nii palju kahaneks... Muidugi ei tähendaks see, et teated Ungarist ja yhisugrilisest hõimutööst yldse välja peaksid jääma. Kuid ka siis tuleb vist enam silmas pidada Soome-Eesti ja Soome-Eesti-Ungari hõimutöö väga suurt erivust aluses, ülesandis ja tähtsuses — ning hoolitseda, et selle vahe unustus mitte kogu asjale saatuslikuks ei saaks.

Veel üks väike tähendus: tahaks loota, et eestikeelse osa keel ja stiil tulevikus korralikum oleks kui osalt praegu, kus näit. eessõnas esineb sarnane (grünthalistlik?) lause „Pääle selle pärast (!), et oma elu elades loomulik vere ligitõmbus justkui paremini omi õigusi ja võimalusi on nõudnud“...

— Kõik siinkohal avaldet arvustavadki märkused ei taha aga ometi vähendada ajakirja kui niisuguse väärtust ja tähendust. Ei, just selle vastu, olgu siin, lõpuks, toonitet veel kord: „Fenno-Ugria“ laadilist ajakirja oodati ammu, ta on juba oma olemisega ysna tähelepandav saavutus hõimude lähendamise ja seega ka neist igayhe yksiku rahvuskultuuri syvendamise töös! Edenege ta hästi ja leidku ta ka Eestis, eriti õpetajate ja yliõpilaste hulgas, rohkesti lugejaid ja tellijaid!

A *propos*, yksiknumbrisi hind on 95 Emk., aastakäik (4 nr.) — 235 Emk.!

A. A.

Eesti novellivalik soome keeles.

„Ihmisen varjo ynnä muita virolaisia novelleja“. Selle päälkirja all ilmus läind aasta jõuluks mag. Elsa Enäjärvi soomekeelses tõlkes valik eesti külanovellidest. Raamat sisaldab pääle tõlkija sissejuhatuse, kus antud tõlgit autorite lühike karakteristika, Jaan Oksa, Fr. Tuglase, Tammsaare, Mändmetsa ja Kivikase kümmekond novellitõlget. Raamat leidis, samuti kui vähe varem A. O. Väisäse tõlkes ilmunud eesti rahvalaulude antoloogia „Heimokannel“, soome arvustuse poolt väga hätahtliku ja kiitva vastuvõtu. Järgnegu siin mõned väljavõtted rohkearvulistest arvustustest päälkirjas nimetet raamatu kohta:

„... eesti novellitõlgete kogu on oma edustava laadi ja kunstilisuse tõttu jõulu kõige kaaluvamaid uudiseid.

See käsitab tõsi ainult viis kirjanikunime, viis Noor-Eesti nime, kuid sellest hoolimata need hästi valit isikud ja eriti kolm neist — Tuglas, Oks ja Kivikas — moodustavad nii kauni prismi, et oleks raske vastavat otsida Noor-Soome riugkonnast“, kirjutab „Uusi Aura“ kirjanduse-arvustaja. Edasi Tuglasest: ... „Noor-Eesti anderikkam

prosaist on kahtlemata pääjao pikem muudest. Juba tema arenemine ühest kirjanduslikust suunast teise, mitte välise voolu niidina, vaid sisemisest sunnist aetuna, on tõendus tema rikkusest, tema kriitilisusest ja igavesti otsivast hingest. „Neis novellides põleb tume, sügav kirk, mida meie kirjanduses harva leida“ („Uusi Suomi“ sama autori kohta). „Inimese varjus“ olevaist Tuglase novellidest on kaks, „Toome helbed“ ja „Suveöö armastus“, täiesti üldeuroopalikult mõjuvad talupojalise armastuse meeleolulihedad ja tugevasti läbielatud kujutused. Tema jutustus „Inimese vari“, mille järele antoloogia oma nime saand, on põrutav ja tugevasti mõjuv. Novell tõuseb peaaegu kõige paremate moderneni prantsuse ilmasõja-novellide tasapinnale.“ („Aamuviesti“ R(aoul af) H(ällström).) „Fr. Tuglase varem toodang, millest antoloogias on kaks näidet, on osalt naiselikult kõrvalasjusse ja tarbetumaisse võrdlustesse eksind; selle asemel on aga hilisema ajajärgu näide „Inimese vari“ oma stiililt lihtsustund jne.“ („Maanantai“). „Tuglase arenemine, kuivõrd seda antoloogias toodud mõne novelli põhjal võib ütelda, osutab kahtlemata tõusu. Tema viimseaja toodangusse kuuluv jutustus „Inimese vari“ on minu arvates tähelepanuväärne kõrgemal, kui need kaks sisse tõlkevalikusse võet jutustust, mis osutavad tema varasema aja toodangu kunstilistele võitudele.“ („Valvoja-Aika“).

Jaan Oksa võrdleb soome noorema põlve näitekirjanik ja kirjandusearvustaja Lauri Haarla Aleksis Kivi Kullervo traagilise karakteriga ja ütleb muuseas: „Olgu, et ka Jaan Oks on tume inimeselaps ja hämaruse sünk poeg, on tema ilu kummardaja täiesti võrratul kujul. Olgu, et ta on inetuse timukas ilu pärast, ainult teda võidakse inetuse timukana nimetada inetuseks. Nii sügaval on temas nimetat ilu ja häduse tahe. Ja siiski: ta on!“ („Helsing. Sanomat“). „Ta on kirjutand sisemisest loomissunnist, rikkusest, ja

kui jaksad rahulikuna käia selle põikleva ojakese kaldale, saad tihti palgaks näha ilusaid käärusid ja kristallselget vett.“ („Uusi Aura“).

„Albert Kivikas, kes kuulub eesti kõige nooremasse kirjanikupõlve, on soomendatud novellide järele otsustades kõigest teistest kõige kirglikem ja kõige jõulisem inimkujutaja. Niisugune novell kui „Suurevee ajal“ on kaaluv saavutus. Kõige parem tunnus, mis sellele võin anda, on see, et ta tuletas mulle meele poolaka Reymont'i suure talupojaraamani.“ („Valvoja-Aika“). „... jutustused „Kiigelaul“ ja „Suure vee ajal“ on kaunid jutustamiskunsti näited, et nad hästi paika peavad, kelle tahes novellisti toodete kõrval.“ Ühtlasi paneb see arvustaja („Suom. Sotsialidemokraatti“) kõige rohkem tuleviku lootusi eriti just Kivikase päale. „Sarnase Björnsoni ja Minna Canthi stiili rahvusliku romantika aeg meil juba mitmeid aastakümneid kõrvaldet. Neis Kivikase maaelukjutustes tundub olevat vaevalt ainustki võtet, mida meie klassikud ei oleks teind kindlamini ja teravamini.“ („Aamuviesti“).

A. H. Tammsaare kohta, kes edustet ainult ühe novelliga, oleks ainult nii palju: „Tema on jutustaja, kes hästi tunneb oma ainet, kuid ei ütle midagi uut, on vähe küünilinegi, kuid mitte nii põhjataval ja ääretumal kujul kui Oks.“ („Uusi Aura“).

„J. Mändmets ja A. H. Tammsaare on suuremal määral kui eelmised oma külakirjelduse laadi tõttu võrreldavad meie rahvakirjanikkudega.“ („Maanantai“).

Nii palju eesti kirjanikkudest soome arvustuse valgustusel. Kui nüüd arvustajate mõningaid vahest ehk liig parteelilisi ja otse ülistavaid väljendusi vähe tasandada, siis saaksime enam-vähem õige ja tõeliku seisukoha — ja see ei kõnele kaugeltki meie kahjuks. M. L.

Päevasündmused.

Ikka ja jälle Eesti ja Soome liginemisest...

Tyytav lugu: kas nad ükskord viimaks ometi ei hakka jõudma ju päris kyljekuti kokku! Kuid vaadeldes seda kogu teadliku eesti kultuuri elupäevil, ärkamisajast päale, siit- ja säältpoolt Soomelaht paari inimpõlve kestel meisterdet „Soome silda“, näib sellele, kes niisuguse olemasolust huvitet, et selle meistertöö tugevus ja kandvus isegi nyyd veel, vabade Eesti ja Soome vennas-rahvusriikide olemasolu päevil jätab mitmeti soovida.

Muidugi pole päikese ja maakera suure omavahelise kauguse tõttu selle lühikese ajaga meie südamele ligidased kõnesolnud hõimumaad jõudnud kuigi palju veel teineteisele ligineda. Kuid tähelepanek, et Soomes päev-päevalt Eestile suhtumise tähtsust enam hakatakse hindama, on suutnud mõnegi lisafakti saada enda kinnituseks.

Näiteks kas või seegi, mis nyyd ju exlik Soome välisministes Procopé tegi, kui nägi, et Eesti yldine arvamine, oma ajakirjanduses peegeldununa, kuigi hääs arvamises polnud Soome välispoliitikast mõne aja eest Helsingis peet

Balti riikide kongressi ja selle puhul Soome ajalehis kirjutetu põhjal. Ta tegi haridusministeeriumile — välisminister, rootslane! — mõningaid ettepanekuid Eesti-Soome hõimumaade ligindamise alal (m. s. asutada eestlasile Helsingi ylikoolis õppimiseks stipendiume jm.). Ja kuigi portfelliid kuluvad ja ministrid lähevad ning mõnigi nende algatus vahest läheb kõige kaduva teed, on see väliselt päris kena kompliment Eestile siiski tõenduseks, et Soomes õnneks mõnikord meie hõimuvahekorda hakatakse reaalspoliitika-gagi ära vahetama.

Ehk see kahe päeva eesti „Helsingin Sanomat'es“ ilmund teoloogia prof. Pietila kirjutus, mis teravalt sydydistab soomlasi loius suhtumises eestlasile ja yles kutsub neid kaugemalenägevale poliitikalikale Eestile suhtumises.

Või see tänane päev, kus Eesti kaitseliidu edustajaid Helsingi sadamasse vastu võtma oli kamandet au-kompaanii siinsest kaitseliidust ja ajalehed sellest tähtsast syndmusest mitu päeva enne juba töid celteateid, nii et rahvastki murruna läks teda vaatama.

Mis siis veel, kui maikuu Soome president kogu riikluse kehastus, sõidab Eestisse võõrsile? Ega seegi meie hõimumaade kaugendamiseks ega võõrutamiseks ei synni.

Helsingis 18. IV. 1925.

— Tridens —

Soome-Eesti Üliõpilaspäevad Helsingis.

Soome Üliõpilaskonna algatusel ja korraldusel peetakse tänava umb. oktoobri esimesil päivil Helsingi Soome-Eesti Üliõpilaspäevi, millest kutsutakse osa võtma päale Eesti Üliõpilasegakoori kõiki soovijaid eesti üliõpilasi. Kuna neile üliõpilaspäevile loodetakse kutsuda veel tuntumaid Eesti kultuur- ja riigitegelasi pidama ettekandeid Eesti üle,

kujunevad neist päevist esimesed Soome-Eesti kultuurpäevad ja oleks soovitav, et meie üliõpilasi suurel arvul neist osa võtaks. Nende päevade üksikasjalikumast kavast ja korraldustest ilmub edaspidi pikemaid kirjutusi.

Eesti õhtud

käesoleval semestril on Helsingi Ak. Hõimuklubi korraldanud suure eduga eri üliõpilasosakondades n. n. „Eesti õhtuid. Eeskavas on olnud Mag-te Moora ja Mägiste kõned, konsul Vesterine poolt näidatud udupiltide seeria Eestist, eestlase neiu H. Treiberi deklamatsioon ja üliõp. L. Ploompua muusika ettekanded. Osavõtt õhtust on olnud väga elav.

Akadeemiline kroonika.

Ülikool.

Eestis 1926. a. ära peetava üleilmlise karskuskongressi korraldamistoimkonda on ülikooli esitajaks valitud prof. J. Köpp.

Uned organisatsioonid.

Ülikooli valitsuse poolt on registreeritud „Maa-alaliste üliõpilas-organisatsioonide Liidu“ ja Eesti üliõpilaste seltsi „Huljehiis'i“ põhikirjad.

Dr. Wilhelm-Herman Kraus'ele,

kes 27. märtsil s. a. oma väitekirja: „Quantitative Untersuchungen über experimentellen Hermaphroditismus“ rahuldavalt kaitsnud, on otsustatud Dr. med. diplom välja anda.

Ametist vabastati

vastavalt oma sooviavaldusele metsakorralduse kabineti vanem assistent hra A. Pavlov, arvates 1. apr. s. a., ülikooli apteegi juhataja proviisor Jaan Bernhard — 1. juunist s. a., loomaarstiteaduskonna haavakliiniku noorem assistent Nik. Vestman — 1. maist s. a.

Ülikooli lõpetasid:

- 1) arstiteaduskonnas: Nikolai Blumenfeldt, Aleksandra Ibrus, Edgar Koshemäkin, Hermann Lasberg, Amanda Touart, August Veltmann — arsti astmega.
- 2) rohuteaduse osakonnas — Eduard Liiv.
- 3) mat.-loodusteaduskonnas — Theodor Lippmann (Lippmaa) — mag. bot. astmega, Harry Saul (matemaatika), Hans Laur (keemia).
- 4) filosoofiateaduskonnas — Minna Perlus ja Ida Saks — mag. phil. Inglise filoloogia alal.
- 5) usuteaduskonnas — Mihkel Ostrov ja Kurt Schultz — grad. stud. theol. astmega, seal juures on esimesel õigus kandidaadi diplomi saada, kui ta vastava kirjaliku töö esitab.

Ühtlasi tunnistati Max Vaher usuteaduse kandidaadi astme vääriliseks.

Edasiõppimiseks Upsala ülikooli

sõitis filosoofiateaduskonna üliõpilane Hilda Sule.

Ametisse kinnitati

stud. Elmar Ant — metsakorralduse kabineti noorema assistendi k. t. — 1. apr. s. a., Paul Reim — metsakasvatuse kabineti noor. assistendiks 2 aastaks edasi, Dr. Vereten. nikov — naistekliiniku aj. röntgenoloogiks edasi, mag. Th. Lippmaa — botaanika instituudi nooremaks assistendiks. P. Parts — füüsika instituudi nooremaks assistendiks, stud. Hugo Tshakkur — loomaarstiteaduskonna haavakliiniku noorema assistendi k. t.

Eesti üliõpilaste seltside liit.

Liidu põhikiri on ülikooli poolt kinnitatud. Liidu ülesandeks on meie rahva üld- ja eriti rahvuskultuuriliste algatuste ja ettevõtete teostamisele kaasaaitamine, arendada ja teritada üliõpilaskonna ja üliõpilasseltside isiku ja üldkultuurilist kasvatust taotlevate ühingute mõtet ja edendada nende omavahelist koostööd.

Liitu kuuluvad: „Eesti Üliõpilaste Selts“, E. ü. s. „Ühendus“, E. ü. s. „Liivika“, E. ü. s. „Põhjala“, „Eesti naisüliõpilaste selts“, E. ü. s. „Velisto“. E. n. ü. t. „Ilmatar“, ü. s. „Raimla“, ü. s. „Concordia“, E. n. ü. s. „Ahava“.

I järgu diplomi

vääriliseks on tunnistatud järgmised õigusteaduskonna lõpetajad, kelle diplomitööd on teaduskonna poolt rahuldavaks tunnistatud: Wlad. Pawlow, Hilda Wolberg, Arnold Susi, Arnulf Mühlendahl.

: Loomaarst Ernst Sarfels

nimetati piimanduse laboratooriumi aj. noorema assistendi kt.

Diktsiooni ja deklamatsiooni kursused.

Kuna meil seni mingit võimalust pole olnud end harida kirjanduse vokaalses interpretatsioonis, see aga väga tähtis ja vajaline juba koolide kirjanduse õpetajale, korraldab akad. kirjandusühing selle puuduse kõrvaldamiseks vastava teoreetilise ja praktilise diktsiooni ja deklamatsiooni kursuse.

Lektoritena on ette nähtud rida ülikooli õppejõude prof. G. Suits, pr. A. Suits, Dr. Peters, Dr. Saareste; teatri direktor V. Mettus, näitejuht P. Sepp j. t.

Kursus kestab 15.—25. maini õhtupooliti; osavõtmismaks ühingu liigetel 100, võõrastel 300 marka. Osavõtjaid palutakse võimalikult pea üles anda juhatusse liikmeile või kirjalikult ühingu bürosse Gildi t. 8.

Toimetusele avaldamiseks saadetud

Õiendus.

„Üliõpilaslehes“ nr. 2 k. a. ilmus „Akadeemilises kroonikas“ kellegi „AS“ sulest kirjutus T. Tehnikumi korp. korp. Liidu tegevusest, milles korp. „Ugandala“ suhtes tõele mitte-vastavalt sõna võetakse. Et T. T. K. L. seda teadet senini õiendanud pole, siis peame konstateerima, et ta kirjutuse autoriga solidaarne on ja teeme sellest T. T. K. Liidu kohta vastavad järeldused. Ekspiarvamiste ärahoidmiseks „Ugandala“ suhtes teatame aga, et korp. „Ugandala“ pole kunagi soovi avaldanud T. T. K. L. astuda, ega sinna vastu võetud saada; järjekult pole ta ka vastuvõtmise eitavat otsustamist T. T. K. Liidus eeldanud ega Liidult muidugi ka mingisugust sellekohast teadet saanud. Küll on korp. „Ugandala“ T. T. K. Liiduga mõt-

teid vahetanud Liidu esmärgi ja sinna astumise otstarbekuse selgitamiseks. Nende mõttevahetuse tulemused osutavad aga edukaks koostööks täit võimatust, mille tagajärjel korp. „Ugandala“ vastava kirjaliku deklaratsiooniga T. T. K. Liidule kogu senised läbirääkimised tühistas.

Korp. „Ugandala“ juhatus.

TOIMETUS:

Vastutav- ja peatoimetaja: August Tamman.

Toimetuse sekretär: Jaan Pert,
Edgar Treufeldt, August Palm.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

„Postimehe“ trükk, Tartus 1925.

*„Üliõpilaslehe“ toimetus
palub ära õiendada tellimise
arved. On viimane aeg: Kõne-
tunnid kesknäd. ja laup. 3—4
ühiselumajas.*

Kondiitriäri-kohvik E. Wattmann

Lossi tän. № 1, telef. 772.

Igapäev kontsert-trio k. 5-7.

Mugavad ruumid. ∴: Maitsevad ained.
Korralik teenimine.

Parem restoraan Tartus

„Automat“

Suurturg nr. 13, II-sel korral.

Telef. 63.

Roman Gutmann

Kompveki- ja shokolaaditööstus.

Vallikraavi tän. nr. 8. ∴: Kõnetraat 500.

Asut. 1905. a.

*Estoking
Tallinn*

Tartu ladu: Suurturg nr. 10.

Paremate jalanõude ja
kalosside odavam ostukoht.

Moodsam, täielikum ja odavam

Juuksetööstuse-üri Eestis

Tartus, Jaani t. 16, Raatuse taga.
Telefon 6-43.

Daamide, herrade ja teatri
coiffeur-salongid. Manicure

Äris ainult esimese järgu töö-
jõud. Eeskujulik puhtus. Joot-
raha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**

Rätsepatöökoda

H. Stolzmann

Tallinn, Pikk tän. nr. 1.

Võtab vastu tellimisi
kõiksugu

moodsate meesterahva riiete
pääle.

Suur väljavalik paremate Inglise
firmade ülikonna ja palitu
riietest igaks hooajaks.

Töö eeskujulikult häa ja elegantne.

Kohvik ja kondiitriäri

Werner

Jaani tän. № 7, telef. 610.

Soovib suures valikus dessertkooke, teeküpsiseid,
tahvelshokolaadi, shokolaadikompekke, martsai-
paanaineid, marmelaadi, linnasekompekke ja
mitmesuguseid jooke.

Osaühisuse

kohvik LINDA

Suurturg 2. Telefon 4-83.

Eesti seltskonna parem kohtamispaik.

Alati saadaval

kõiksugu kondiitrisaadusi.

Tellimised täidetakse korralikult.

Kontsert-muusika iga päev 5—7.

„Estoking“ jalanõud valmistatakse
kõige uuemate mude-
lite järgi

„Estoking“ jalanõud valmistatakse
kõige parematest
materjalidest

„Estoking“ jalanõud on seepärast
nägusad ja vastu-
pidavad

„Estoking“ jalanõud on sealjuures
võrdlemata odavad

„Estoking“ jalanõud on igalpool
tuntud ja nõuetavad

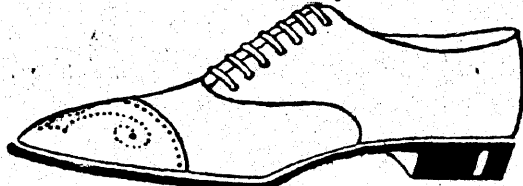
Vabriku kaitsemärk

Estoking
Tallinn

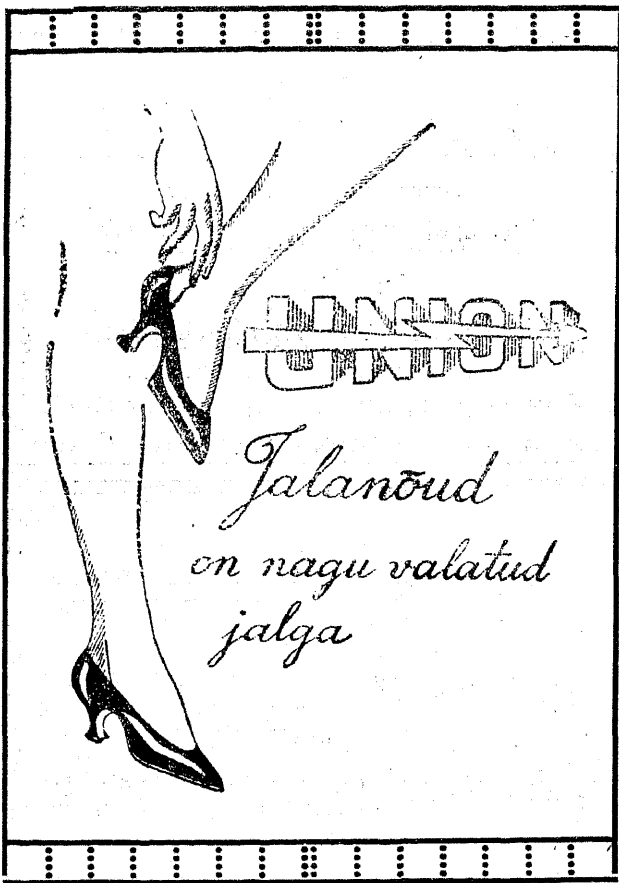
/// Saapatööstus ja -kauplus ///

A. JOSSET,

asut. 1895. a. /// Tartus, KÜÜNI tän. 4,

soovib jalanõusid kõrges headuses ning täie-
liku vastutusega töö eest.

UNION

*Jalanõud
on nagu valatud
jalga*

Rätsepaäri
Max Johannson
TALLINN,
Lühikejalg 6, kõnetr. 30-89.

Et rahuldada oma tellijate nõudmisi ajakohase, peene ja maitserikka riietumise suhtes, olen täiendanud oma riide-tagavara rikkaliku väljavalkuni kõiksugu tellimiste jaoks parimate, üleilma kuulsate Inglise firmade Uhring ja Co. ja Hollandi Sherry riietega jne., mille tõttu mul võimalik on täita oma tellijate kõigenõudlikumaidki soove.

Järgmised kirjatööd

on minu juures pealadus:

ВЕЙЦМАНЪ, Курсъ счетоводства	Mk.	800.—
ЛИСТЬ, Международное право	"	650.—
ОЗЕРОВЪ, Основы финансовой науки	"	650.—
ХОЛОДКОВСКИЙ, Учебникъ зоологii и сравнительной анатомii	"	100.—
ЧЕЛПАНОВЪ, Введенiи въ философию	"	1000.—
ШЕРШЕНЕВИЧЪ, Курсъ торговаго права	"	450.—
ПАВЛЕНКОВЪ, Энциклопедический словарь	"	1500.—
	"	1000.—

F. Wassermann, raamatukauplus
TALLINN, Pikk tän. 7. Kõnetr. 28-48.

Jalanõude kauplus

Köösel ja Kötsi

TALLINNAS, Müürivahe tän. nr. 9,
Vana Kalamaja tän. nr. 25 (oma tööstus),
soovitab meeste- ja naisterahva jalanõusid.

Pariisi riidekauplus

Tallinn, Väike-Pärnu mnt. nr. 36,
müüb kõiksugu meesterahva valmistehtud ülikondi ja palituid

oma- ja väljamaa riidest ja võtab tellimisi vastu kõiksugu riiete pääle.
Töö korralik ja häa.
Kõige austusega **P. Pöder.**

I kl. juuksetööstuse-äri

A. RAUD

Asutatud 1911. aastal.

Äris töötavad ainult I klassi väljaõppinud jõud.
Töö kiire, puhas ja korralik.

Jaani t. nr. 8, Barklai platsi taga,
K. Ungereri äri kõrval.